

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 31 MEI 1933

No. 909

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W. M. van Lanschot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree.
Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak; Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonneemans volgens tarief. Administratie van abonneemans en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

31 MEI 1933.

De inschrijving op het schatkistpapier had voor de regeering een gunstig verloop. Weliswaar geschiedde de toewijzing van de jaarbiljetten op een basis van ca. 3½ pCt., zoodat de laagste taxaties iets werden overschreden; maar daarentegen kon de toewijzing van drie- en zesmaands promessen belangrijk lager geschieden dan de marktnotering voor particulier disconto. De geldmarkt reageerde dan ook direct en zoowel particulier disconto als callgeld liepen aanmerkelijk terug. Particulier disconto daalde van 2½ pCt. tot 2¼ pCt. en callgeld liep van 1¼ pCt. op ¾ pCt. terug. Ook ontstond er groote vraag naar de nieuwe jaarbiljetten van teleurgestelde inschrijvers, die hetzij voor de biljetten, hetzij voor de promessen te hoog gegrepen hadden. Aan het einde der week werden deze biljetten voor 27/8 pCt., ook zelfs wel voor 2¾ pCt. verhandeld, dus ½ a ¾ pCt. onder den toewijzingsprijs. In het geheel werd ingeschreven voor f 120.122.000. Toegevoegd werden f 6.810.000 drie-maands promessen a f 994.24 of ca. 2¼ pCt.; f 7.220.000 zes-maands promessen a f 985.93 of ca. 2¾ pCt. en f 40.996.000 jaarbiljetten a f 1.005.25 of ca. 3½ pCt. In prolongatie ging weder zeer weinig om, de notering bleef onveranderd.

* * *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank daalde de post binnenlandsche wissels met f 401.000; de beleeningen namen daarentegen met f 2,4 miljoen toe. Het voorschot aan 's Rijks schatkist ingevolge art. 16 van het octrooi is tot het maximum van f 15.000.000 gestegen. In de posten diverse rekeningen onder de activa en papier op het buitenland kwamen geen wijzigingen van beteekenis.

De goudvoorraad is deze week nagenoeg niet veranderd; de voorraad zilver verminderde met f 76.000.

Onder de passiva der Bank vertoont de bankbiljetten-circulatie een uitbreiding van f 7,6 miljoen; de saldi in rekening-courant van anderen daalden met f 2,4 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 2,1 miljoen minder dan de vorige week; het dekkingspercentage is op ongeveer 79 pCt. blijven staan.

* * *

Liet het zich aanvankelijk aanzien, dat er eenige bestendigheid in den Dollarkoers was gekomen en dat men in Amerika pogingen aanwendde om deze duurzaamheid althans voorloopig te verzekeren, de buitenwerkingstelling van de goudclausule heeft alles weder op losse schroeven gesteld. De eerste dagen bewoog de koers zich op ongeveer 2.15, Zaterdag was het aanbod overwegend en liep de notering langzaam aan terug om gisteren op 2.09 te belanden. Ook het Pond heeft zich niet kunnen handhaven; van 8.41 is het op 8.30 teruggelopen. In Londen is de Dollarnotering van 3.90 op 3.99 teruggeslagen. Marken lagen hier voortdurend aangeboden; zij kwamen van 58.30 op 57.90. De Fransche Franc was tamelijk stabiel en schommelde rond de 9.77. Ook voor Belga's viel weinig verandering te bespeuren: 34.57. Zwitsersche de geheele week ongeveer 47.95. Lires gingen van 12.95 op 12.87½ terug. Peseta's onveranderd 21.22½. In Stockholm heerschte er op de wisselmarkt een heel onrustige stemming, die hier natuurlijk op den Zweedschen Kroon invloed uitoefende. Zij waren voortdurend aangeboden; de koers liep van 43.10 op 42.60 terug. Kopenhagen 37.10, Oslo 42.20. Canadeesche Dollars 1.85.

De marges op de termijnmarkt bleven vrijwel onveranderd; één- en drie-maands Ponden deden 1¼ en 5½ c. agio, Dollars ¾ en 1 c. déport. Het ziet er op het oog niet nog niet naar uit, dat diegenen, die uit speculatieve overwegingen Ponden op termijn hebben gekocht, veel zijde bij hunne transactie zullen spinnen.

Op de goudmarkt, waar aanvankelijk nog eenige rust heerschte, is ook weder iets meer leven gekomen. Baren, die tot op f 1652½ waren teruggelopen, zijn gisteren weder voor f 1656 gedaan. Eagles noteerden 2.53½, Sovereigns 12.45.

LONDEN, 29 MEI 1933.

Er is feitelijk geen verandering te vermelden voor de geld- en discontomarkt. Bij beide blijft de toestand zeer gemakkelijk. De toewijzing der schatkistpromessen had Vrijdag wederom tot een lager percentage plaats, nl. pl.m. 5/16 pCt. De banken waren koopers van de kortere promessen (Juli) tot zelfs nog lagere koersen.

De toewijzing in 2½ Conversion had tegen pl.m. 92½ plaats, en wel voor een zoodanig bedrag, dat er nu f 55 miljoen van deze obligaties uitstaan. Men verwacht, dat de schatkist binnenkort met een andere soort leening aan de markt zal komen, beter geschikt voor de geldmarkt, waarin de houders van de 2½ Conversieleening rechten van inschrijving of omruiling zullen bekomen.

Amerika blijft voor verrassende mededeelingen op monetair gebied zorgen. Langzamerhand is er van hetgeen het op de Wereldconferentie had kunnen aanbieden, niet veel meer overgebleven, waardoor de beteekenis van zijn aanwezigheid ter conferentie belangrijk zal verminderen.

Op de deviezenmarkt zijn Dollars flauw. Door het aanbod van Dollars hier door het Continent en het realiseeren van aldus verkregen Ponden is Sterling de laatste dagen ook zwak. Guldens eindigen bedden op 8.30; Dollars 3.98.

DE GOUDMIJNBOW IN NEDERLANDSCH-INDIË. (1896—1932)

II. ¹⁾

De financieële uitkomsten.

Bij een beschouwing van de *financieële* uitkomsten van den goudmijnbouw in zijn geheel en in zijn onderdeelen, dient allereerst opgemerkt te worden, dat — dank zij de geregelde jaarlijksche publicaties van den Indischen Dienst van den Mijnbouw, in het Jaarboek van het Mijnwezen — nauwkeurig bekend is, hoe groot de opbrengst, naar hoeveelheid en naar waarde ervan geweest is. Met de daar tegenover te stellen kosten is zulks echter niet het geval; daarvoor is het aantal onbekende of onvoldoende bekende factoren te groot. Daar zijn in de eerste plaats de individueele ondernemers. Zij bevinden zich voornamelijk onder de houders van opsporingsvergunningen, doch ook als houders van concessies is hun aantal nog vrij belangrijk. Het is uit den aard der zaak niet mogelijk, ook maar bij benadering te becijferen, welke bedragen door hen aan hun bezit zijn besteed. Voor velen van hen zullen deze uitgaven niet zoo heel groot geweest zijn: zegelkosten voor de aanvraag, eenige termijnen vast recht — voor vergunningen *f* 0,025, voor concessies *f* 0,25 per H.A. — benevens een zoo gering mogelijk bedrag om aan de bepalingen der Mijnwet omtrent diligentie te voldoen. Door anderen zijn echter vrij aanzienlijke bedragen aan opsporing en voorloopig onderzoek ten koste gelegd. Tezamen zal het toch een vrij belangrijk bedrag zijn.

Ook omtrent de maatschappijen zijn de beschikbare gegevens voor een nauwkeurige becijfering onvoldoende. Het waren er 194 met een gezamenlijk aandeelenkapitaal van rond *f* 146.000.000. — Men zou echter moeten weten, hoeveel inderdaad in cash besteed is. Sommige ondernemingen hebben méér besteed dan hun nominaal aandeelenkapitaal, doordat zij aandelen soms ver boven pari hebben uitgegeven; andere minder doordat zij aandelen in portefeuille hebben gehouden, of doordat zij hun van anderen overgenomen mijnrechten niet in contanten, doch geheel of gedeeltelijk met aandelen hebben betaald, of bij liquidatie een bedrag aan aandeelhouders hebben kunnen restitueeren. Dan zijn er nog ondernemingen, die zich niet alleen tot goud hebben bepaald, doch ook andere delfstoffen in hun activiteit hebben betrokken, zonder dat precies kan worden nagegaan, hoeveel aan het een en hoeveel aan het ander is besteed. Evenmin is het mogelijk nauwkeurig te berekenen, hoeveel door het Gouvernement ter zake werd uitgegeven, ook alweer omdat er bijna altijd andere delfstoffen bij waren betrokken en de werkzaamheden steeds tevens dienstbaar gemaakt waren aan het verzamelen van gegevens van meer algemeen belang omtrent de geologie van de verschillende landstreken.

Eenige houvast heeft men slechts aan het gezamenlijke aandeelenkapitaal en wanneer men dit naar boven afrond tot *f* 150.000.000 zal men wel niet zoo ver van het werkelijk besteed bedrag af zijn en vermoedelijk nog aan den lagen kant blijven. Overigens komt het op een paar millioen meer of minder niet zoozeer aan; evenals bij de vergunningen gaat het nog meer om de orde van het bedrag.

Het aantal maatschappijen, dat te eeniger tijd rechten van concessie en wat daarmede gelijk te stellen is, bezeten heeft of nog bezit, bedraagt 72; daarbij komen dan nog 29 individueele ondernemers, alsmede het Gouvernement. Om dezelfde redenen als hiervóór reeds vermeld zijn, moet ook ditmaal weer genoegen genomen worden met het totaal van het gezamenlijke aandeelenkapitaal van de maatschappijen. Dit bedraagt rond *f* 81.000.000.

Ook dit bedrag zal nog moeten verhoogd om ongeveer tot het juiste cijfer te komen, doch voorloopig

¹⁾ Het eerste gedeelte is verschenen in het nummer van 17 Mei jl.

INHOUD.

Blz.

DE GOUDMIJNBOW IN NEDERLANDSCH-INDIË (1896—1932)	
II door <i>Ir. P. Hövig</i>	428
De overgang van het Gulden-is-Gulden-stelsel tot het herleidingsstelsel door <i>Prof. Dr. W. C. Mees R Azn.</i> ..	430
Het Jaarverslag van De Nederlandsche Bank	431
De Indische middelen over December 1932	434
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De New-Yorksche geldmarkt in de depressie door <i>Prof. Dr. B. H. Beckhart</i>	436
AANTEKENINGEN:	
De economische toestand van Nederland in Mei 1933	440
MAANDCIJFERS:	
Overzicht van de Indische middelen	441
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	441—446
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstatistiek. — Goederenhandel.	

pig is het nauwkeurig genoeg om de gevolgtrekking te maken, dat tusschen zestig en zeventig millioen gulden, stel om de gedachten te fixeeren *f* 65.000.000 is uitgegeven aan meer of minder ver doorgevoerde *opsporings*, die geheel en al tot *niets* hebben geleid.

Per vergunning komt dit op gemiddeld rond *f* 20.000.

De terreinen, die het tot *productie* gebracht hebben, zijn allen in onderstaande tabel vermeld:

Onderneming	Concessie	Kapit. in duizend Gulden	Productie in duizend Gulden	Dividend in duizend Gulden
Redj. Leborg	Leborg Donok	<i>f</i> 2.500,0	<i>f</i> 78.125,5	<i>f</i> 17.867,7
Simau	Simau	„ 1.500,0	„ 60.280,7	„ 14.962,5
	Gloemboek ..			
Aequator ...	Ajer Noar ..	„ 2.500,0	„ 21.753,2	„ 250,0
	Equator			
N.-I. Mijnb.-Mij.	Paleleh	„ 5.000,0	„ 13.105,8	„ 987,7
Gouvernem.	Tambang Sawah	„ 3.500,0	„ 12.570,8	—
	Leborg Simpang			
Ketahoen ...	Leborg Soelit ..	„ 2.500,0	„ 11.647,8	„ 1.416,1
Kinandam ..	Salida	„ 2.220,0	„ 10.999,2	„ 869,0
Sumatra	Charlotte	„ ?	„ 150,0	—
Bolang Mongondou	Goeroepahi ..	„ 1.000,0	„ 8.727,5	„ 501,5
	Mintoe			
Totok	Tapai Bekin	„ 2.200,0	„ 8.364,1	—
	Totok			
Soemalata ..	amalata	„ 3.000,0	„ 2.171,9	—
	wandang Soemalata ..			
Kahajan	Kahajan	„ 2.000,0	„ 639,2	—
Sintoeroe ...	Sintoeroe	„ 500,0	„ 614,3	„ 105,0
Loemar	Loemar	„ 600,0	„ 325,5	—
Boedoek	Sambas Goldmine I	„ 150,0	„ 219,0	—
	W. Borneo Goldfield II			
Melawi Dredging	Melawi River Conc.	„ 1.000,0	„ 95,2	—
W. Borneo Golddredge	Tainam	„ ?	„ 56,6	—
	Alluvia			
Alluvia	Alluvia	„ 1.000,0	„ 51,7	—
Pagoeat	Pagoeat	„ 1.200,0	„ 33,4	—
Kota Boenan	Kota Boenan ..	„ 600,0	„ 20,3	—
Tambang Sibonak	Tambang Sibonak ..	„ 400,0	„ 6,0	—
	Sibonak			
Landak Tajan	Tajan	„ 1.000,0	„ 5,1	—
Ch. L. Girdlestone	Bani	„ ?	„ 2,0	—
W. Borneo Goud Mij. ...	W. Borneo Goldfield	„ 300,0	„ 2,0	—
			<i>f</i> 230.050,6	<i>f</i> 36.959,5

Het totaal van het in de derde kolom vermelde aandeelenkapitaal, dat, vermeerderd met een bedrag voor de onbekende posten, op rond *f* 36.000.000 komt, kan met een soortgelijk voorbehoud als bij de vorige

overeenkomstige totalen gemaakt is, beschouwd worden de uitgaven te vertegenwoordigen, die gedaan zijn voor aankoop en oprichting van verwerkingsinstallatie en wat daarbij behoort, aanleg en inrichting van emplacement, van wegen enz., in het kort: voor de outillage van de ondernemingen als bedrijf in engeren zin.

Trekt men dit bedrag af van de hooger becijferde 81 miljoen, dan blijft over f 45.000.000 als besteed aan opsporingen op en nader onderzoek van 155 concessies (189 minus 34 nog loopende aanvragen), dat is gemiddeld per concessie rond f 300.000.

De totale productie van de gezamenlijke ondernemingen heeft bedragen:

1.028.300 KG. zilver, ter waarde van f	56.000.000
104.900 „ goud, „ „ „ „	174.000.000
	f 230.000.000

Na aftrek van de bedrijfskosten blijft van deze opbrengst een overschot, dat bestaat uit f 36.959.600 aan uitgekeerde dividenden, f 4.256.000 bedrijfsoverschot van de Gouvernementsmijnen en een bedrag uit de afschrijvingen enz., dat aan de aandeelhouders is uitgekeerd of op 31 December 1932 voor eventuele uitkeering beschikbaar was, bij liquidatie van de onderneming. Het totaal van deze laatste bedragen kan niet nauwkeurig worden becijferd, doordat de noodige gegevens daarvoor niet volledig beschikbaar zijn, doch zal zeker niet meer bedragen dan rond f 8.000.000.

Bij elkaar geeft dit dus een overschot op de exploitatie van f 49.000.000.

Gesteld tegenover de f 150.000.000, die in den goudmijnbouw in zijn geheel gestoken zijn, is daarop dus een verlies geleden van rond f 100.000.000.

Voor de concessies, met een geïnvesteerd kapitaal van f 81.000.000, bedraagt het verlies meer dan f 30.000.000.

* * *

Bij de groep ondernemingen, die het tot productie hebben gebracht, mag men echter niet op deze wijze generaliseeren. Zou men hier het kapitaalsbedrag eveneens eenvoudig aftrekken van het totale bedrijfsoverschot, dan zou men den indruk wekken, dat deze groep een, zij het ook niet groot, voordeel heeft opgeleverd. Inderdaad echter is ook hierbij in het algemeen met verlies — en zelfs een aanzienlijk verlies — gewerkt. Winst toch is gemaakt door slechts twee van deze ondernemingen, een ervan — het Gouvernement — is er met ongeveer „eigen geld” uitgekomen; voor de twintig overigen leverde de exploitatie een nadeelig saldo op. Het in deze laatste ondernemingen geïnvesteerde c.q. aandeelenkapitaal, bedraagt rond f 28.500.000, het bedrijfsoverschot, dividenden plus een bedrag voor liquidatiewaarde, kan op ca. f 7.500.000 worden getaxeerd, zoodat dus het verlies komt op f 21.000.000.

Tenslotte heeft voor 8 van de 11¹⁾ ondernemingen, die zonder voorbehoud geacht kunnen worden werkelijk in geregeld bedrijf te zijn geweest, het verlies bedragen: aandeelenkapitaal f 18.920.000 verminderd met een bedrijfsoverschot als boven van rond f 6.000.000 of f 13.000.000.

De groote geldelijke verliezen, die de opsporingen en ook het nadere onderzoek hebben opgeleverd, mag men niet als een teleurstelling of als een tegenvaller beschouwen. Door de ervaring, die daarmede nu ook in Indië is opgedaan, wordt slechts opnieuw bevestigd, wat elders reeds herhaaldelijk werd ondervonden, nl. „que le nombre de gîtes métallifères répartis dans le monde est extrêmement considérable et qu'il n'en existe qu'une faible proportion qui réunissent les conditions nécessaires à une exploitation rémunératrice.”²⁾

Een voorbeeld van elders moge deze uitspraak ten

¹⁾ Bij de opsomming dezer 11 ondernemingen in het eerste stuk: „Numerieke resultaten”, pag. 395, 1e kolom, voorlaatste alinea, zijn twee ervan uitgevallen: Bolang Mongondou en de Gouvernementsmijnen in Benkoelen.

²⁾ J. Maurice: Etude d'une affaire minière.

övervloede nog illustreeren. In West-Australië hebben de afzettingen de eigenaardigheid, dat zij aan en dichtbij de oppervlakte vaak zeer rijk zijn, zoodat men ook hier zeer groote verwachtingen had. In de jaren van omstreeks 1895 tot 1910 werden ongeveer 800 maatschappijen gevormd om deze afzettingen te ontginnen. Hiervan hebben er inderdaad circa 400 erts geproduceerd, doch slechts 33 ondernemingen hebben het zoover gebracht, dat zij dividend hebben uitgekeerd.¹⁾ Zuiver vergelijkbaar zijn, slechts de beide laatste cijfers en dan maakt Indië met een verhouding van 8, die dividend hebben uitgekeerd op 23 ondernemingen, die geproduceerd hebben, niet eens zoo'n slecht figuur.

Ten aanzien van het stadium van ontginning bestaat er echter wel reden om van teleurstelling en van tegenvallers te spreken en zulks nog meer met het oog op de groote frequentie dan op het totale bedrag in geld, dat er bij verloren is. Men zou toch mogen verwachten dat, wanneer slechts de hiervoor geformuleerde voorwaarde betreffende de initieele ertsreserve behoorlijk in acht genomen wordt, de kans op verlies tot een minimum beperkt en eerder uitzondering dan regel zou moeten zijn. Wanneer al geen winst gemaakt wordt, zou toch zoo ongeveer het geïnvesteerde kapitaal moeten zijn teruggewonnen, zooals bij de Gouvernementsmijnen dan ook inderdaad het geval geweest is.

Nu is ongetwijfeld aan die primaire voorwaarde niet altijd even stipt de hand gehouden, vooral in de eerste jaren van de ontwikkeling van den goudmijnbouw niet, toen de wetenschap van de ertsafzettingen nog niet zoover gevorderd was als thans en de begrippen omtrent de continuïteit van het erts en wat in verband daarmede als initieele ertsreserve, het „ore in sight” van die dagen, te beschouwen was, nog zeer vaag en verward waren (Soemalata, Paleh, Totok). Ook later is men bij de taxatie van de beschikbare reserve wel niet bepaald lichtvaardig; dat blijkt wel uit de toch nog belangrijke producties, die over het algemeen gemaakt zijn, maar toch ook gezinszins altijd met de geboden uiterste voorzichtigheid te werk gegaan.

* * *

Het hooge percentage teleurstellingen moet echter niet in hoofdzaak hieraan worden toegeschreven, maar, zooals hiervoor reeds terloops werd opgemerkt, eerder aan miscalculatie ten aanzien van de aan de ontginning verbonden moeilijkheden en tegenspoeden en dus van de kosten.

In de eerste plaats is daar de oorlog geweest met de daarop volgende crisis en de stijging van het algemeene prijsniveau. Voor de Mijnbouw-Maatschappij Simau bedroegen de verwerkingskosten van het erts over 1914 f 15,16 per ton, over 1920 daarentegen f 25,81: een verschil van meer dan f 10,—. Bij een productie van 83.000 ton erts beteekent dat een meerdere uitgave van f 830.000, overeenkomende met een minder dividend van bijna 56 pCt. Deze mijn kon dat verdragen, maar voor Redjang Lebong is het, hoewel niet de eenige, oorzaak geweest dat over de jaren 1918/22 geen dividend kon worden uitgekeerd. Aequator (in productie van 1912 tot in 1932), Bolang Mongondou (1913/31), Salida (1914/28) en de Gouvernementsmijnen zijn allen vlak voor den oorlog geprojecteerd en hebben nagenoeg geheel onder na-oorlogse condities moeten werken.

De oorlog met zijn gevolgen was niet te voorzien, maar er zijn andere factoren, die meer direct aan het bedrijf zelf inherent zijn en aan de bijzondere omstandigheden van een onderneming in de tropische wildernis, die dat evenmin zijn. De mijn Kahajan was van de kust af slechts per prauw, langs de gelijknamige rivier, te bereiken en die reis duurde een maand. Men is er niet in geslaagd het transportvraagstuk op bevredigende wijze op te lossen. Een andere

¹⁾ Herbert C. Hoover, Principles of Mining.

moelijkheid was de krachtvoorziening; waterkracht was wel te verkrijgen, doch dat zou zoo kostbaar worden, dat de rentabiliteit er door in gevaar zou komen. De voorgangster van de Mijnbouw-Maatschappij Ketahoen, de Mijnbouw-Maatschappij Lebong Soelit, is bezweken aan den tegenslag ondervonden bij den aanleg van den 40 K.M. langen toegangsweg. In het eerste jaar van de onderneming overleden er in 6 maanden tijds van de 1.369 daarbij werkzame koolies 267, terwijl er op ultimo December nog 291 in het hospitaal verpleegd werden. Deze mijn heeft het nadeel gehad te vroeg ontdekt en in ontginning gebracht te zijn. Had dit eenige jaren later plaats gehad, zoodat het mogelijk geweest ware haar in verband met Redjang Lebong of Simau te bewerken, dan waren de uitkomsten waarschijnlijk heel wat gunstiger geweest. Ook Redjang Lebong heeft enorme moeilijkheden met wegaanleg en transport ondervonden: het is voorgekomen, dat goederen 1 tot 2 jaar langs den weg bleven liggen omdat zij niet verder konden; in de eerste jaren kostte het transport over 120 K.M. tot f 250 per ton. Toen de Mijnbouw-Maatschappij Simau op het punt stond het bedrijf te beginnen, werd door een grondverzakking de geheele verwerkingsinstallatie ontredderd. Kort daarna werd de stuwdam van het waterreservoir voor de krachtvoorziening door een handjir geheel weggeslagen, wat opnieuw tot oponthoud en belangrijke extra-kosten aanleiding gaf. Een gedeelte van het erts van de Mijnbouw-Maatschappij Aequator en van de Gouvernementsmijnen bleek een geheel andere methode van verwerking te eischen dan gebruikelijk en waarop gerekend was en die daarvoor bovendien nog speciaal moest worden uitgevonden. Voor Aequator betekende dit een nieuwe belangrijke kapitaalsuitgave, voor de Gouvernementsmijnen een veel duurere installatie dan in het oorspronkelijke plan voorzien was; voor beide veel hogere verwerkingskosten.

* * *

Hiermede moge worden volstaan; het kan voldoende geacht worden om te doen beseffen hoe de factoren van onzekerheid, die zelfs voorzichtig gestelde projecten in gevaar kunnen brengen, vele en velerlei zijn. Het eenige waardoor men zich daartegen te weer kan stellen is een ruime marge tusschen initieele ertsreserve en initieele kosten en bovenal *ervaring*. Het zou jammer en een groot verlies voor Indië zijn, wanneer die ervaring, die verkregen is ten koste van veel geld en goed, van ontberingen, van leven en gezondheid, door het verdwijnen van den goudmijnbouw uit Indië weer verloren zou gaan. Want, al moge tot nog toe uit dit opstel daarvan nog niet gebleken zijn, aan Indië zelf heeft het goudbedrijf toch belangrijke voordeelen opgeleverd, zooals tot besluit moge blijken uit een korte beschouwing over den goudmijnbouw als factor in het economische leven en den welvaart van Indië in het algemeen, voor zoover dat in cijfers kan worden uitgedrukt.

Gemiddeld hebben gedurende deze periode van ruim 30 jaren ongeveer 200 Europeesche employés en 7.000 à 8.000 inheemsche werkkrachten bij den goudmijnbouw een geregeld en goed bestaan gevonden.

Er is voor een waarde van f 230.000.000 aan edel metaal — voordien steriele rijkdom — uit den bodem te voorschijn gebracht, waarvoor f 150.000.000, wel niet geheel maar toch grootendeels, van buitenaf werden beschikbaar gesteld. Van dit bedrag van tezamen rond f 380.000.000 is f 45.000.000¹⁾, wederom niet geheel maar grootendeels, als dividend enz. naar buiten afgevoerd. Voorts werden in het buitenland besteed voor de aanschaffing van machinerieën, materialen, gereedschappen enz., die niet in Indië verkrijgbaar zijn:

¹⁾ f 49.000.000 verminderd met rond f 4.000.000 bedrijfsoverschot van de Gouvernementsmijnen, die in het land gebleven zijn.

- a) circa 30 pCt. van het kapitaal van f 36.000.000 geïnvesteerd in de ondernemingen, die het tot een zekere productie hebben gebracht . . . f 11.000.000
 - b) voor overeenkomstige uitgaven gedurende het bedrijf „ 7.500.000
 - c) voor overeenkomstige uitgaven door alle andere ondernemingen „ 5.000.000
- tezamen rond . . . f 25.000.000

Het een met het ander zijn er dus hoogstens een goede f 70.000.000 van afgegaan, zoodat ruim f 300.000.000 in het land gebleven zijn en aan de eigen bevolking zijn ten goede gekomen; voor het overgrote deel zelfs aan de inheemsche bevolking in den vorm van arbeidsloonen en voorts voor leveranties van materialen als mijn- en timmerhout, voedingsmiddelen enz.

Men hoort wel eens als een argument tegen den mijnbouw in overzeesche gewesten, met behulp van buitenlandsch kapitaal, aanvoeren, dat het land er door verarmd wordt, omdat de gewonnen grondstoffen, die als basis voor een industrie kunnen dienen, naar den vreemde worden uitgevoerd en ook de winsten op het bedrijf naar het buitenland afvloeien. In sommige gevallen zal dit inderdaad wel eens zoo uitkomen, maar met betrekking tot den Indischen goudmijnbouw gaat het toch niet op; als grondstof voor industrieën hebben goud en zilver zoo goed als geen beteekenis en van winst is geen sprake. Inderdaad heeft Indië voor den delfstoffelijken rijkdom, die aan zijn bodem door den goudmijnbouw onttrokken is, belangrijk meer terug gekregen dan de waarde ervan bedroeg.

P. HÖVIG.

DE OVERGANG VAN HET GULDEN-IS-GULDEN- STELSEL TOT HET HERLEIDINGSSTELSEL.

Prof. Dr. W. C. Mees schrijft ons:

Voortdurend bereiken mij vragen en opmerkingen over het ook in dit tijdschrift (zie de nummers van 18 Mei, 13 Juli, 9 en 16 Nov. en 14 Dec. 1932 en van 12 April 1933) op grond van rechtvaardigheid en ter voorkoming van conjunctuurwisselingen bepleite herleidingsstelsel¹⁾, dat, zooals men zich zal herinneren, medebrengt, dat alle geldvorderingen steeds zullen worden afgedaan met zooveel geldeenheden als overeenkomen met de oorspronkelijke koopkracht van het bij de verbintenis uitgedrukte bedrag.

Daar vooral ten aanzien van de wijze van invoering van het nieuwe stelsel bij velen nog moeilijkheden rijzen, schijnt het mij gewenscht saaromtrent hier het volgende naar voren te brengen.

Velen gevoelen bezwaar leeningen, tot stand gekomen onder het gulden-is-gulden-stelsel, te onderwerpen aan eenige reductie, ook indien deze verband houdt met gestegen koopkracht van den gulden.

Indien men reeds uitgegeven obligaties, alvorens ze op indexbasis te brengen aan een herleiding onderwerpt, ontnemt men inderdaad den houder crisiswinst, waarop hij volgens het gulden-is-gulden-stelsel recht heeft. Daartegenover ontvangt hij echter iets anders, n.l. de zekerheid, dat hij bij daling van de waarde van het geld voor daaruit voor hem voortvloeiend verlies zal worden bewaard, terwijl bovendien bij invoering van het herleidingsstelsel de soliditeit van den debiteur zal worden verhoogd. De op hem toegepaste „onteigening” geschiedt dus niet zonder schadeloosstelling. Het staat echter allerminst vast, dat de betrokkene de hier genoemde voordeelen even hoog zal aanslaan als het offer, dat van hem wordt geëischt. De vraag of desniettemin in het algemeen belang dit offer van hem mag worden gevraagd, zal zeker niet door ieder in gelijken zin worden beantwoord. Bij het overwegen ervan verlieze men ech-

¹⁾ Zie ook mijn onlangs bij de firma Veenman te Wageningen verschenen Open brief aan Regeering en Staten-Generaal „Crisisbestrijding”.

ter niet uit het oog, dat indien het offer niet wordt geëischt, waarschijnlijk op andere wijze door crediteuren *toch* offers zullen moeten worden gebracht, hetzij langs den weg van insolventie van vele debiteuren, hetzij langs dien der inflatie, hetzij, voor zoover de overheid debiteur is, langs dien der belastingverhooging (zonder dat de crisis wordt gelijkwideerd!). Men moet dus uit verschillende kwaden het minst erge kwaad kiezen. De keuze schijnt mij niet moeilijk.

Sommigen vreezen echter, dat door die keuze het *crediet* zal worden *geschokt*. Deze vrees deel ik niet, indien het publiek slechts voldoende door de pers op den maatregel is voorbereid, zoodat het weet, waarom het gaat en dat door den maatregel de weg naar een betere toekomst wordt geopend.

Het crediet wordt door het herleidingsstelsel *versterkt* omdat het terugbrengt een juiste verhouding tusschen prijzen en productiekosten, zoodat de debiteuren weder de gelegenheid krijgen winst te maken en dus hunne verplichtingen na te komen.

Het crediet wordt door het herleidingsstelsel *versterkt*, omdat de credietgever bij eventueele inflatie daarbij recht heeft op een aan de waardedaling van het geld evenredig grooter aantal guldens, zoodat inflatie voor hem geen schrikbeeld meer behoeft te zijn. Voor *kapitaalvlucht* bij inflatiegeruchten behoeft dan dus *niet meer* te worden *gevreesd* en daarmede zal de grootste gangmaker voor inflatie wegvallen. Het herleidingsstelsel zal de hechtste peiler blijken voor de *veiligheid van den gulden*.

Maar durft men desniettemin voor ons staatscrediet het offer eener reductie niet te vragen of acht men het uit anderen hoofde te zwaar (b.v. in verband met de groote verliezen, welke vele kapitaalbezitters reeds hebben geleden), dan behoeft men nog allerminst van het herleidingsstelsel geheel af te zien; alleen zal het dan niet dadelijk voor *deze* crisis in *vollen* omvang zijn heilzamen invloed doen gevoelen.

Het kan echter reeds dadelijk op de loonen worden toegepast. En deze vormen bij verreweg de meeste bedrijven verreweg de belangrijkste van alle productiekosten. Zonder gevaar voor het crediet kan het ook reeds worden toegepast bij de berekening van de winst der bedrijven door het op indexbasis brengen van het kapitaal. Verder kan het crediet niet worden geschokt door het voorschrift, dat voortaan alle nieuwe obligatieleeningen en hypotheeken op indexbasis moeten worden afgesloten.

Terwijl ten aanzien van de oude leeningen zou kunnen worden bepaald, dat zij automatisch op indexbasis overgaan zoodra het prijspeil de hoogte heeft bereikt van het jaar, dat zij tot stand kwamen of van een ander jaar, dat men als normaal en daarom als uitgangspunt voor het indexstelsel wil aannemen. Men kan het laatste verkiezen op grond van de overweging, dat omdat het gulden-is-gulden-stelsel nog geldt, alle bestaande leeningen over één kam mogen worden geschoren.

Men zou echter aan den debiteur, die, indien aan het stelsel terugwerkende kracht werd gegeven, meer dan 100 pCt. der nominale waarde zou moeten betalen, het recht kunnen geven die hoogere waarde reeds dadelijk als basis voor het vervolg te aanvaarden. Hij zal dit wellicht wenschen om zich aan de nadeelige gevolgen van verdere waardevermindering van het geld te onttrekken.

En zoo zou men aan den crediteur, die, indien aan het stelsel terugwerkende kracht werd toegekend, met minder dan 100 pCt. zou moeten genoegen nemen, het recht kunnen geven deze lagere nominale waarde te aanvaarden als basis voor het vervolg. Hij zal hierin wellicht voordeel zien om zich te vrijwaren voor de nadeelige gevolgen eener eventueele depreciatie van het geld.

Ik zal het hierbij thans laten en besluit met de opmerking, dat iedere overgang naar een nieuw stelsel altijd eenige moeilijkheden zal opleveren, moeilijkheden, welke het stelsel zelf niet behoeven te raken.

Met die moeilijkheden moet men echter rekening houden en daarom heb ik hier eenige mogelijkheden aangegeven, welke den overgang zullen kunnen vergemakkelijken.

HET JAARVERSLAG VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.

Het jongste jaarverslag van De Nederlandsche Bank geeft in de inleiding weder een duidelijk overzicht van de economische en monetaire moeilijkheden in de wereld. Volgens den President kan men voor het afgelopen jaar de volgende feiten constatareeren:

„10. de wereldhandel vertoonde, zoowel wat waarde, als wat omvang betreft, eene verdere belangrijke vermindering;

20. de verwarring en onzekerheid op monetair gebied namen toe;

30. de financiële positie der openbare lichamen en van het bedrijfsleven verzwakte. De intering op reserves en kapitalen had verderen voortgang;

40. het terugtrekken van in het buitenland uitgezette en belegde gelden werd voortgezet. Van een internationaal crediet- en kapitaalverkeer was nagenoeg geen sprake;

50. de groothandelsprijzen daalden verder, terwijl de daling van kleinhandelsprijzen en kosten van het levensonderhoud daarbij belangrijk ten achter bleef, zoodat het in dit opzicht bestaande gebrek aan evenwicht toenam.”

Daarna wijdt het verslag aandacht aan de beteekenis van de conferentie van Lausanne en aan de aanbevelingen van de Commissie van Voorbereiding van de a.s. Economische en Financiële Wereldconferentie. De President wijst erop, dat afgescheiden van het vraagstuk der oorlogsschulden op twee hoofdpunten — herstel van een vrij internationaal monetair systeem en terugkeer naar een vrijer handelsverkeer — tegelijkertijd bevredigende besluiten en bindende afspraken genomen en gemaakt moeten worden. Bij gebreke daarvan zal van een succes der Wereldconferentie geen sprake kunnen zijn.

Internationaal monetair systeem.

De kwestie van den terugkeer tot den gouden standaard bespreekt de President uitvoerig. Wij laten zijn beschouwingen hier onverkort volgen.

„Wat de wederinvoering van een internationaal monetair systeem betreft, verklaart de commissie eenstemmig, dat slechts de terugkeer tot den vrijen gouden standaard hier in aanmerking kan komen. Het zal geen verwondering verwekken, dat ik mij over deze uitspraak zonder eenig voorbehoud verheug. Het staat voor mij vast, dat het goud als internationaal bindmiddel van de nationale muntstelsels niet gemist kan worden. Bij gebreke daarvan zal het niet mogelijk zijn, de door de commissie terecht met grooten nadruk op den voorgrond gestelde onafhankelijkheid der circulatiebanken van politieke invloeden te handhaven en zal de buitenlandsche waarde van het nationale ruilmiddel misbruikt worden als onderhandelingsobject en wapen in den strijd tusschen de politieke partijen en tusschen de volkeren op handelsgebied. De hierboven in herinnering gebrachte ervaring en gebeurtenissen van den jongsten tijd stellen zulks boven twijfel.

De eerste stappen op monetair gebied zullen moeten bestaan in de stabilisatie van het goud losgeraakte valuta's en in de afschaffing van de bestaande deviezenregelingen, teneinde daarna zoo spoedig mogelijk den vrijen gouden standaard in eere te herstellen.

Wat de zooveen bedoelde afschaffing betreft, concentreert zich de te volgen politiek voor een belangrijk deel op het vraagstuk der betalingsbalansen. Ook in dit opzicht zal een bevredigende internationale samenwerking den grondslag voor de oplossing moe-

ten geven. De crediteurenlanden zullen bereid moeten zijn van de debiteurenlanden in zoo ruim mogelijke mate goederen te koop en diensten te aanvaarden, maar aan den anderen kant zullen de debiteurenlanden zich niet op het standpunt kunnen en mogen plaatsen, dat hunne handelsbalans, in verband met hunne buitenlandsche schulden, hen zou noodzaken den invoer van goederen met alle kracht en macht te weren. Volgen zij deze politiek, dan zullen zij, in het bijzonder ten opzichte van de landen, die belangrijk meer van hen plegen te koop dan aan hen te verkoopen, niet aan het rechtmatige verwijt kunnen ontkomen, dat zij door eigen schuld hun handelsbalans ongunstiger maken en zich daardoor buiten staat stellen aan hunne buitenlandsche verplichtingen te voldoen. Geen land ter wereld kan uitsluitend verkoopen zonder ook in redelijke mate te koop. Het streven naar autarkie kan nimmer de basis vormen voor definitieve regelingen ten aanzien van z.g. „Stillhalte“-vorderingen of, voorzover noodig, van de verplichtingen uit langlopende leeningen, en kan dus nimmer leiden tot opheffing van de belemmeringen van het vrije betalingsverkeer, die noodig is voor het herstel van den gouden standaard en van de internationale crediet- en kapitaalbeweging.

Met betrekking tot de stabiliseering der van het goud losgeraakte valuta's, zullen de landen, welke den gouden standaard verlieten, hebben te beslissen of zij bereid zijn de consequenties te aanvaarden van den terugkeer tot een internationaal monetair systeem. Het wezen van een zoodanig systeem bestaat hierin, dat de bewegingen der wisselkoersen aan vooraf bekende en bepaalde grenzen gebonden zijn en alle krachten worden gericht op het handhaven van deze grenzen. Dit doel kan niet bereikt worden, wanneer elk land uitsluitend let op zijn binnenlandsch prijsniveau en de stabiliteit van zijn wisselkoersen offert aan de pogingen tot manipuleering van dat prijsniveau. Van tweeën één: of men besluit tot het herstellen van een internationaal monetair systeem en dan moet het als primair erkende belang van stabiele wisselkoersen den doorslag geven; of men geeft aan het streven naar manipuleering van het binnenlandsch prijsniveau den voorrang, maar dan kan er van een herstel van een internationaal monetair systeem geen sprake zijn. Een derde mogelijkheid zie ik niet. Het zou mij inderdaad een groot gevaar toeschijnen, wanneer de wereld in een herhaling verviel van hetgeen zich in het verleden reeds gewroken heeft en een der oorzaken van den huidige monetair chaos vormt, door naar den gouden standaard terug te keeren zonder bereidwilligheid om de voorwaarden en plichten te aanvaarden en na te komen, welke onafscheidelijk aan het herstel en het handhaven van dien standaard verbonden zijn.

In dit verband dient de nadruk gelegd te worden op het bij uitstek groote belang van eene juiste keuze van de pariteit, welke de van het goud losgeraakte landen aan hun terugkeer tot den gouden standaard ten grondslag zullen leggen. Worden bij die keuze ernstige fouten, hetzij in de richting van eene te lage waardeering, hetzij in die van eene overschatting van de buitenlandsche waarde van het betrokken ruilmiddel begaan, dan is daarmede de kiem gelegd voor nieuwe ernstige evenwichtsstoornissen in de toekomst. De ervaring der laatste tien jaren levert hiervan het duidelijke bewijs."

Terugkeer naar den gouden standaard.

„De hierboven bedoelde voorwaarden en plichten zijn in het rapport der Voorbereidende Commissie omschreven. Zij liggen ten deele op het gebied van internationale samenwerking, ten deele zijn zij afhankelijk van maatregelen, welke de individueele landen, elk voor zich, moeten nemen om het evenwicht in hunne financiële en economische positie te bereiken en te behouden. Zij liggen voor een deel buiten, voor een ander deel binnen de sfeer van de werkzaamheid en de macht der circulatiebanken.

Onder de maatregelen, welke elk land voor zichzelf moet nemen, staan voorop:

1o. het herstellen en handhaven van evenwicht in het budget zoowel van den Staat als van andere publiekrechtelijke lichamen, met name van gemeenten, spoorwegen, e.d.;

2o. het herstellen en handhaven van eene voldoende mate van elasticiteit in de economische systemen om het bedrijfsleven in staat te stellen zijne productiekosten aan te passen aan de resultaten, welke het productie-apparaat afwerpt;

3o. het waarborgen van de onafhankelijkheid der circulatiebanken van politieke invloeden en het vermijden door de overheid van een economische en financiële politiek, welke de uitoefening van de taak dier banken zou verzwaren, waarbij in het bijzonder gewaarschuwd wordt tegen een inflationistische uitzetting van den bankbiljettenomloop tot het financieren van tekorten op de staatsbegroting.

Als voornaamste maatregelen van internationalen aard mogen genoemd worden:

1o. eene regeling van de oorlogsschulden;

2o. een terugkeer tot een redelijke mate van vrijheid in het internationale goederenverkeer;

3o. eene verlaging van de, thans in het algemeen op 33 of 40 pCt. bepaalde, minimum-dekking van de direct opeisbare verplichtingen der circulatiebanken, teneinde die instellingen in staat te stellen hare goudvoorraden in meerdere mate dan thans het geval is te doen beantwoorden aan hunne primaire bestemming om, in geval het evenwicht in de betalingsbalans van het betrokken land verbroken is, den tijd te overbruggen, welke voor een blijvend herstel van dat evenwicht noodig is.

Het zal geen betoog behoeven, dat de circulatiebanken niet over de macht beschikken om tot het nemen van de hiervoren omschreven maatregelen te *dwingen*. Deze zijn afhankelijk van de beslissingen der Regeeringen en Parlementen. De circulatiebanken kunnen en moeten haren invloed aanwenden, hare adviezen geven, zoo noodig in het openbaar waarschuwen, teneinde de juiste beslissingen te verkrijgen, maar de besluiten zelve liggen buiten hare macht. Dit bewijst reeds aanstonds de ongrondigheid van de opvatting als zou de politiek der circulatiebanken steeds het beslissende moment vormen voor een goede en duurzame werking van den gouden standaard. Tenslotte is die werking de resultante van het samenstel der factoren, welke de economische en financiële positie van de verschillende landen beheerschen, en deze factoren liggen voor een belangrijk deel buiten de invloeds- en machts-sfeer der circulatiebanken."

Circulatiebank-politiek.

Bijzonder interessant zijn de beschouwingen van den President over de politiek, welke de circulatiebanken moeten volgen. Aansluitend op het bovenstaande betoog, vervolgt het Verslag:

„Zulks neemt intusschen niet weg, dat, ook afgescheiden van hare ondershandsche of openbare adviezen en waarschuwingen, deze instellingen door hare individueele politiek en door hare samenwerking een belangrijken invloed op de handhaving en de ontwikkeling van den gouden standaard kunnen oefenen. De Voorbereidende Commissie heeft in het bijzonder wat de zoeven bedoelde samenwerking betreft, de uitwerking van de grondbeginselen der monetair politiek in engeren zin overgelaten aan de daarvoor bij uitstek bevoegde lichamen, de circulatiebanken. Zij heeft daarbij terecht den vollen nadruk gelegd op de mogelijkheden, welke de Bank voor Internationale Betalingen biedt als centraal orgaan voor gezamenlijk overleg tusschen de leiders der circulatiebanken en voor de gemeenschappelijk door die instellingen te volgen politiek.

Naar het mij voorkomt, zullen als leidende beginselen zijn te aanvaarden:

1o. de concentratie van het goud bij de circulatiebanken;

2o. het bezigen van het aldus geconcentreerde goud voor zijne werkelijke bestemming, welke bestaat in het vereffenen van schulden aan het buitenland ter overbrugging van een periode van tijdelijke evenwichtsstoornis in de betalingsbalans.

Deze beide beginselen voeren tot de consequenties, dat geen goud voor binnenlandsch gebruik dient te worden afgegeven en dat het wenschelijk is, door verlaging van de wettelijke minimum-dekking, eene grootere hoeveelheid goud voor het internationale betalingsverkeer beschikbaar te stellen en dus de waarborgen voor het handhaven van den gouden standaard te versterken. Zij vinden hun grondslag in de alleszins juiste overweging, dat het goudverkeer met het buitenland, wanneer de stand der wisselkoersen tot goudverplaatsing aanleiding geeft, het beslissende moment vormt voor de handhaving van de goudwaarde van het nationale ruilmiddel.

Hieruit vloeit onmiddellijk het volgende, derde, beginsel voort:

3o. de verplichting der circulatiebanken om, tegen vooraf vastgestelde en openbaar gemaakte prijzen, goud te koopen en voor uitvoer te verkoopen, wanneer de stand der wisselkoersen tot dien uitvoer aanleiding geeft.

Waren de goudverkoop van der circulatiebanken — overeenkomstig de voor De Nederlandsche Bank geldende regeling — algemeen aan de voorwaarde gebonden, dat de stand der wisselkoersen tot den uitvoer van goud aanleiding moet geven, en verzekeren de circulatiebanken zich, dat door haar ten uitvoer afgegeven goud wordt afgeleverd aan hare zusterinstellingen in de landen van bestemming, dan zou het oppotten van goud ten koste van de bestaande voorraden der circulatiebanken niet kunnen plaats vinden. Voor een volkomen bevrèdigende werking van den gouden standaard is het afgeven van goud, zonder dat de wisselkoersen het uitvoerpunt hebben bereikt of overschreden en met andere bestemming dan de circulatiebank van het land, waarheen het goud wordt verzonden, geheel overbodig.

Zou men, mede met het oog op een eventueel herstel, in beperkten en gecontroleerden omvang, van den goudwisselstandaard, de afgifte van goud, los van den stand der wisselkoersen, in enkele belangrijke centra willen handhaven of wederom invoeren, dan zou aan de circulatiebanken in die centra de bevoegdheid zijn voor te behouden om deze afgifte te binden aan de voorwaarde van aflevering aan andere circulatiebanken of aan de Bank voor Internationale Betalingen. Het afgeven van goud — hetzij in den vorm van munten, hetzij in dien van baren — voor het binnenland zou m.i. in geen geval als verplichting zijn te handhaven of te stellen. De ervaring van de laatste jaren heeft het gevaar, hetwelk voor den gouden standaard kan ontstaan uit het „hoarden" van goud op groote schaal, duidelijk aangetoond;

4o. het aanvaarden door de circulatiebanken van den regel, dat de goudbewegingen den voornaamsten en doorslaggevendsten factor vormen voor het bepalen van hare gedragslijn. Zijn deze bewegingen (voorzoover zij haren oorsprong niet rechtstreeks vinden in de goudproductie) van grooteren omvang en van langeren duur, dan bewijzen zijn, dat het evenwicht in de betalingsbalans ernstig gestoord is. Eene krachtige discontopolitiek, zoo mogelijk versterkt door andere middelen, in het bijzonder door openmarktoperaties, zal dan op het herstel van dat evenwicht gericht moeten worden. Zoowel de circulatiebank, die aan de goudverliezen bloot staat, als de banken, welke haren goudvoorraad zien toenemen, zullen daaruit de consequenties hebben te trekken, de eerste in den vorm van discontoverhooging en verdere maatregelen tot credietbeperking, de laatste in den vorm van discontoverlaging en andere maatregelen, welke tot credietverruiming kunnen leiden;

5o. de erkenning door de circulatiebanken, dat zij, naast hare primaire taak voor het handhaven van

het evenwicht in de betalingsbalans van het land harer werkzaamheid, eene taak van een internationaal karakter te vervullen hebben.

Deze erkenning ligt reeds opgesloten in het feit, dat de gouden standaard in zijn wezen een internationaal monetair systeem is, hetwelk slechts bevredigend zal kunnen werken wanneer in de landen, welke dat systeem aanvaard hebben, dezelfde beginselen worden toegepast en de circulatiebanken dier landen in nauwe samenwerking zooveel mogelijk voor die toepassing waken.

In hoofdzaak schijnt mij de zoeven bedoelde, internationale taak tweeledig.

In de eerste plaats zullen de circulatiebanken er naar hebben te streven om, zonder in strijd te komen met de eischen van haar eigen positie, elkanders politiek zooveel mogelijk te steunen. Het voornaamste desideratum hierbij is wel de toepassing van het hierboven onder 4o. omschreven beginsel, hetwelk inhoudt, dat als regel moet toegelaten en bevorderd worden, dat de goudbewegingen haren invloed op den rentestand en het prijsniveau in de betrokken landen ten volle doen gevoelen.

In de tweede plaats zal een gemeenschappelijke actie van de circulatiebanken van groote beteekenis kunnen zijn ter bestrijding van abnormale fluctuaties in de mate van activiteit in het bedrijfsleven der wereld. Ik ben overtuigd, dat niet verwacht kan worden, dat eene zoodanige actie een einde zou kunnen maken aan de conjunctuurbewegingen. Het zal na het vorenstaande wel geen betoog behoeven, dat circulatiebank-politiek nimmer bij machte zal zijn een dergelijk ver strekkend, en naar mijne meening onbereikbaar, doel te verwezenlijken. Maar wel mag m.i. worden aangenomen, dat een gezamenlijk en krachtig optreden van de voornaamste circulatiebanken van beteekenis zal kunnen zijn om, vooral in tijden van opgaande conjunctuur, bewegingen van buitensporigen aard, die klaarblijkelijk tot moeilijkheden en reacties aanleiding moeten geven, zooveel mogelijk te temperen of te voorkomen. Ook met volkomen handhaving van de prioriteit der maatregelen, welke elke individueele bank zal meenen te moeten nemen voor de instandhouding of het herstel van het onmisbare evenwicht in de betalingsbalans van haar land, zal de mogelijkheid bestaan van eene gemeenschappelijke richting, welke de circulatiebanken besluiten aan hare politiek te geven. Het doel zou niet moeten zijn de onbereikbare stabiliseering van het wereldprijsniveau, maar het temperen, zoo mogelijk stuiten of voorkomen, van excessen in den gang van het bedrijfsleven, welke tot abnormale prijsbewegingen en hevige reacties aanleiding moeten geven. De middelen voor het nastreven van dit doel zullen gelegen zijn in maatregelen tot credietbeperking of credietverruiming en tot het beïnvloeden van de onderscheidene geld- en kapitaalmarkten, mede door nauw contact en overleg met het particuliere bankwezen en met de emissiehuizen, in die markten werkzaam.

De grondslagen voor eene dergelijke, internationaal georiënteerde, politiek moeten uit den aard der zaak gevormd worden door alle gegevens en aanwijzingen, welke omtrent de internationale economische en financiële structuur, en dus omtrent te verwachten stoornissen in eene evenwichtige ontwikkeling, licht kunnen verspreiden.

De Bank voor Internationale Betalingen is het aangewezen en bij uitstek geschikte orgaan voor het nauw en voortdurend overleg tusschen de leiders der circulatiebanken over het volgen, op den grondslag van de zoeven bedoelde gegevens en aanwijzingen, van eene gemeenschappelijke politiek en in het algemeen over de toepassing van de beginselen van den gouden standaard en de ontwikkeling van die beginselen aan de hand van gewijzigde omstandigheden en verkregen ervaring. Deze taak schijnt mij van zeer groot gewicht en stelt m.i. boven twijfel, dat de Bank

voor Internationale Betalingen ook afgescheiden van de tusschenkomst en leiding, welke zij zal kunnen verleenen voor een voorzichtig en beperkt herstel van den goudwisselstandaard en voor eene geleidelijke hervatting van een gezond credietverkeer, een blijvende plaats zal moeten innemen voor eene goede werking van den internationalen gouden standaard. Dat het in dit verband van het grootste belang is te achten, dat de groote en machtige circulatiebanken in het centrale instituut te Bazel vertegenwoordigd zijn, en aan het aldaar te plegen overleg deelnemen, kan wel niet betwijfeld worden. Zulks geldt in het bijzonder van het Amerikaansche Federal Reserve System, dat tot dusver geen deel uitmaakt van den kring der aangesloten instellingen."

Reflatie-politiek.

„Na het voorafgaande zou ik nog slechts enkele woorden willen wijden aan den nog steeds geoeffenden aandrang, om door geldpolitieke maatregelen een hooger prijsniveau te forceeren. De in het afgelopen jaar verkregen ervaring heeft de in mijn vorig jaarverslag verdedigde stelling, dat van de zijde der monetaire politiek de genezing niet kan verwacht worden, ten volle bevestigd. Bedrieg ik mij niet, dan wordt thans vrijwel erkend, dat eene, in het bijzonder in de goudlanden door de circulatiebanken gevolgde, politiek van goedkoop crediet de gewenschte prijsstijging niet kan brengen. Zulks ligt voor de hand waar, afgescheiden van budgetaire inflatie, welke slechts tot verdere ontwrichting en grooter wantrouwen kan leiden, het goedkope crediet zijn invloed uitsluitend kan oefenen op den grondslag van eene toeneming van productie, handel en verkeer. Dat voor eene dergelijke toeneming onder de huidige omstandigheden de mogelijkheid ontbreekt, ligt voor de hand. De voorstanders van eene „reflatie" hebben dan ook denkbeelden van eene verdergaande strekking geopperd. Als ik wel zie, komen deze denkbeelden in hoofdzaak neer op:

1o. het van overheidswege doen uitvoeren van publieke werken op uitgebreide schaal;

2o. het creëren, tot groote bedragen, van nieuwe internationale biljetten, „gold notes", welke uitgegeven zouden worden door een voor dit doel in het leven te roepen internationaal instituut. Deze biljetten zouden aan de verschillende landen verstrekt worden tot een voor elk bepaald maximum, tegen onderpand van staatsobligatiën dier landen, met een zeer lagen rentevoet. De „gold notes", welke niet slechts eene gouddekking doch elke reële dekking zouden missen, immers zuiver staatscredietpapier zouden zijn, zouden door de circulatiebanken van alle aangesloten landen als gouddekking zijn aan te nemen en te behandelen, terwijl het risico, dat aan het bezit van de als onderpand genomen staatsobligatiën verbonden is, in de eerste plaats door de rente dier obligatiën voor zoover mogelijk zou zijn te dekken, en voorts door de aangesloten landen gezamenlijk zou gedragen worden.

Wat het eerste denkbeeld betreft, dient — afgescheiden van de uit economisch oogpunt te stellen eischen ter vermindering van verdere belemmering van de onvermijdelijke aanpassing — in elk geval de voorwaarde vervuld te worden, dat de uitgaven, welke met de uitvoering van de werken gemoeid zijn, binnen de betalingscapaciteit blijven van de openbare lichamen, welke die werken doen uitvoeren. Neemt men nu in aanmerking, dat in nagenoeg alle landen de budgetaire positie dwingt tot het ten volle benutten, zoo niet overschrijden, van de leeningscapaciteit der overheid, dan kunnen reeds uit dezen hoofde van dit middel geen groote verwachtingen gekoesterd worden. Het financieren van de bedoelde werken met bankbiljetten kan toch wel niet in aanmerking komen, aangezien zulks zou beteekenen inflatie en eene verdere ondermijning van het vertrouwen van het publiek.

Het tweede denkbeeld schijnt mij ten eenen male

onaanmemelijk. Zijn verwezenlijking zou neerkomen op het verstrekken van belangrijke leeningen aan de debiteurenlanden uit middelen, welke de circulatiebanken ter beschikking zouden stellen. Deze landen zouden m.i. twee wegen kunnen volgen. Zij zouden de ontvangen „gold notes" kunnen bezigen ter afbetaling van oude — en thans geheel of ten deele bevroren — credieten door het zenden van die notes aan de circulatiebanken in de crediteurenlanden tegen biljetten, waarmede de zooveel bedoelde afbetaling dan zou plaats vinden. In de tweede plaats zouden zij de notes kunnen bezigen ter uitbreiding van de binnenlandsche credietverleening, waarvan eene tijdelijke vermeerdering van de vraag naar binnenlandsche en buitenlandsche goederen het gevolg zou kunnen zijn.

Het volgen van den eersten weg zou op het prijsniveau geen invloed hebben en slechts leiden tot eene ongerechtvaardigde bevoordeeling van de huidige crediteuren. Het volgen van den tweeden weg zou de betalingsbalans van de debiteurenlanden op den duur verder ontwrichten en de noodzakelijkheid medebrengen van een nieuw en nog pijnlijker aanpassingsproces in de toekomst.

Beide wegen zouden voeren naar eene algeheele ondermijning van het vertrouwen in de monetaire en financiële positie van de crediteurenlanden en in de biljetten van de in die lande gevestigde circulatiebanken. De prikkel voor het zoo gevaarlijk gebleken oppotten van goud zou versterkt worden. Een nieuwe kunstmatige en ongezonde factor zou geschapen worden, hetgeen niet zou nalaten zich ernstig te wreken.

Ik geloof dat de wereld goed zal doen zich te onthouden van monetaire kunstmiddelen en zich in eerste instantie te concentreren op de twee geneesmiddelen, zonder welke een herstel niet bereikt zal kunnen worden. Zij bestaan in:

1o. eene verbetering en versterking van de internationale betrekkingen voor den terugkeer tot eene ruimere uitwisseling van goederen en diensten en tot den internationalen gouden standaard;

2o. het in orde brengen door elk land van zijn eigen huishouding.

Naar gelang deze geneesmiddelen worden toegepast en hunne werking zich doet gevoelen, zal, met het vertrouwen in de toekomst, het gezonde internationale crediet- en kapitaalverkeer herleven, en zullen de voorwaarden geschapen zijn voor een geleidelijk maar gezond en duurzaam herstel van het algemeen prijsniveau."

DE INDISCHE MIDDELEN OVER DECEMBER 1932.

In de maand December bedroeg de opbrengst der landsmiddelen in totaal f 32 miljoen tegenover f 48.1 miljoen in dezelfde maand van het vorige jaar. Hierdoor is een totaal-middelenopbrengst over 1932 ontstaan van f 417.9 miljoen, terwijl over 1931 f 516.1 miljoen werd ontvangen.

De opbrengst der verschillende hoofdgroepen van middelen in vergelijking tot de ramingen bedroeg in miljoenen guldens, respectievelijk:

Groep	1/12		Jaar		Gedurende			
	raming	December	raming	1932	1931	1930		
Belastingen ..	26.8	15.1	26.5	38.3	321.-	216.2	253.6	311.8
Monopolies....	6.2	3.8	3.4	5.5	73.9	49.8	60.8	74.8
Producten	5.4	2.4	2.6	5.8	64.7	26.4	46.-	66.9
Bedrijven	10.3	6.5	7.9	9.8	124.2	90.4	105.7	124.2
Div. middelen	4.1	4.2	7.7	3.7	49.-	35.1	49.9	53.9
Totaal	52.8	32.-	48.1	63.1	632.8	417.9	516.0	631.6

De verschillen in de opbrengst tusschen de maanden December 1932 en December 1931 en tusschen het totaal van 1932 en van 1931 worden bij de verschillende middelengroepen, in hoofdzaak door de navolgende afwijkingen veroorzaakt:

Belastingen:

Omschrijving	Opbrengst in miljoen gulden					Gedurende het jaar 1932 minder dan 1931
	December		Gedurende het jaar		1930	
	1932	1931	1932	1931	1930	
Invoerrechten ..	4.3	6.5	47.4	57.8	77.7	— 10.4
Uitvoerrechten	0.17	0.27	2.5	4.1	8.8	— 1.1
Statistiekrecht	0.18	0.26	2.3	3.3	5.1	— 1.1
Accijnzen	3.3	3.3	37.5	37.7	43.2	— 0.2
Zegelrecht	0.5	0.7	7.7	9.2	11.6	— 1.5
Overschr.recht..	0.18	0.21	2.1	2.3	2.7	— 0.2
Slachtbelast. ..	0.46	0.45	5.7	6.3	6.6	— 0.6
Totaal	9.09	11.69	105.2	120.7	155.7	— 15.5

Bij vergelijking van de opbrengst 1932 met die van 1931 dient er rekening mede te worden gehouden, dat ingaande 1 Januari 1932 de opcenten op de invoerrechten werden verhoogd van 10 tot 20 en ingaande 15 Juni 1932 van 20 tot 50 en voorts dat vanaf 16 Maart 1932 de opcenten op den accijns op benzine 33½ (vanaf 1 Jan. jl. 20) bedroegen. De daling van de opbrengsten van in- en uitvoerrechten is niet alleen het gevolg van de prijsvermindering voor de in- en uitvoerproducten, doch wordt tevens, wat den invoer betreft, veroorzaakt door een kwantiteitsvermindering, gelijk kan blijken uit de hier volgende cijfers betreffende den in- en uitvoer van Indië.

Tijdvak	Invoer		Uitvoer	
	Gew. in 1000 tonn.	Waarde in mill. gld.	Gew. in 1000 tonn.	Waarde in mill. gld.
Ged. het jaar '30	2.820	834	9.955	1.203
idem '31	2.198	549	8.101	810
idem '32	1.726	395	8.571	577

Een nadere uitsplitsing van de opbrengst der accijnzen leidt tot onderstaande groepeerings.

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen gulden					Jaar-raming 1932
	December 1932	1931	Gedurende het jaar 1932		1930	
Petroleum....	0.9	1.1	11.1	11.3	12.2	} 40.6
Benzine	1.9	1.5	20.8	17.9	20.2	
Lucifers.....	0.4	0.8	4.8	7.7	9.8	
Gedistilleerd en						10.0
Bier	0.04	0.05	0.7	0.8	0.9	1.3
Tabak.....	0.104	0.009	0.2	0.09	0.1	0.1
Totaal....	3.344	3.359	37.60	37.79	43.20	52.1

De kohierbelastingen bleven op ult. 1932, zooals uit de hieronder opgenomen vergelijkende specificatie blijkt, allen bij de opbrengst over het jaar 1931 ten achter.

Door de nieuwe wijze van verantwoording der kohierbelastingen, werd eenige vertraging in de administratie ondervonden, tengevolge waarvan ook de indiening van het Landsmiddelenoverzicht eerst nu kan plaats hebben. De ontvangsten ten bate van het Land zijn slechts te berekenen na bekendstelling der uitkeeringen aan de locale ressorten, hetgeen tot dusverre nog niet volledig is geschied. Ten einde een voorloopig cijfer te kunnen bepalen, werd voor het verkrijgen van bovenstaande cijfers een voorloopige splitsing uitgevoerd.

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen gulden					
	December 1932	1931	1932	1931	1930	1930
Personeele belasting..	0.4	0.8	0.8	4.9	5.6	5.4
Inkomstenbelasting..	0.2	6.4	7.0	36.6	48.5	53.1
Vennootschapsbelast.	0.2	2.3	12.8	13.3	24.7	45.7
Verponding	0.4	1.5	1.6	10.9	14.4	9.6
Landelijke inkomsten	3.2	3.5	2.6	30.2	34.5	37.1
Crisisheffing op het inkomen	1.1	—	—	10.1	—	—
Vermogensbelasting..	0.1	—	—	0.14	—	—
Totaal.....	5.60	14.50	24.80	106.04	127.70	150.90

De landelijke inkomsten, nader uitgesplitst, geven het volgende beeld:

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen gulden					
	December 1932	1931	1930	1932	1931	1931
Landrente Java en Madoera	2.7	2.8	2.1	26.8	31.3	33.2
Alle overige.....	0.5	0.7	0.6	3.4	3.2	3.9
Totaal.....	3.2	3.5	2.6	30.2	34.5	37.1

Rekening dient te worden gehouden met de verleende ontheffingen.

Dat de opbrengst van de kohierbelastingen in den loop van het jaar steeds verder achter bleef bij die voor het jaar 1931, wordt naast de wijziging van de betalingstermijnen bij de Inkomstenbelasting veroorzaakt door de omstandigheid, dat de nabetalings op vroegere kohieren in den loop van elk jaar aflopen en de aanslagen 1932, speciaal voor Inkomsten- en Vennootschapsbelasting zeer belangrijk bij die over 1931 achter zijn gebleven.

Voor de opbrengsten van de kohierbelastingen zijn opgenomen de betaalde bedragen, waardoor de overeenstemming met de begrotingsrekening — waarin de zuivere opbrengst (aanslag) zal worden opgenomen — verloren gaat.

De overige belastingen brachten in de verslagmaand f 0.297 miljoen op tegen f 0.173 miljoen in dezelfde maand van 1931, terwijl de totaal-opbrengst over 1932 en 1931 respectievelijk f 4.866 en f 5.303 miljoen bedroeg.

De mindere opbrengst over 1932 t.o.v. 1931 vindt haar oorzaak voornamelijk in de mindere ontvangsten van *het recht van openbare verkooppings* en de *opgeheven belastingen*, welke voor 1932 resp. bedroegen f 2.6 en f 0.007 miljoen tegenover f 2.9 en f 0.3 miljoen voor 1931.

Monopolies:

De betalingen bij de monopolies waren in de verslagmaand f 0.4 miljoen minder dan in December 1931, terwijl de totaal opbrengst over 1932 f 11 miljoen achterbleef bij die over 1931, welk verschil aldus kan worden gespecificeerd.

Omschrijving	In miljoenen gulden			In 1932 meer of minder dan '31
	Opbr. gedurende het jaar 1932	1931	1930	
Opium	17.3	25.3	34.6	— 8.1
Pandhuizen.....	17.4	20.7	25.4	— 3.3
Zout.....	15.1	14.8	14.8	+ 0.3
Totaal....	49.8	60.8	74.8	— 11.1

Rekening dient te worden gehouden met de verhooging van den zoutprijs ingegaan op 21 October 1932.

Producten.

De exploitatie-ontvangsten van de producten bedroegen in December 1932 f 2.4 miljoen tegen f 2.6 miljoen over dezelfde maand in 1931 of f 0.2 miljoen minder, terwijl de totaal-opbrengst van 1932 f 19.6 miljoen achterbleef bij die van 1931.

Het verschil is aldus samengesteld:

Omschrijving	In miljoenen gulden			
	Opbr. gedurende het jaar			Gedurende 1932 meer of minder dan 1931
	1932	1931	1930	(+ of -)
Kina en thee....	0.4	0.6	0.8	— 0.2
Landscaoutchoucbedrijf	1.3	2.3	3.6	— 1.1
Boschwezen	8.3	12.9	16.3	— 4.6
Goud en zilver....	—	0.6	1.2	— 0.6
Bankatin	10.1	19.6	30.4	— 9.5
Steenkolen.....	6.2	10.1	14.4	— 3.9
Totaal....	26.3	46.1	66.7	— 19.8

Bedrijven.

De exploitatie-ontvangsten voor de bedrijvengroep, verdeeld naar de diverse bedrijven, geven het navolgende beeld.

De totaal-opbrengsten van de S.S. bleven in 1932 f 12 miljoen bij die van het vorige jaar ten achter.

Verdeeld naar de verschillende lijnen was dit verschil:

Java	f 10.3	millioen
Sum. Westkust	0.8	„
Zuid-Sumatra	0.5	„
de Atjeh-tram	0.4	„

(in miljoenen guldens.)

Omschrij- ving	1/12				Jaar-					
	1932	1932	1931	1930	1929	1932	1932	1931	1930	1929
Haven- wezen	1.3	0.6	0.9	1.1	1.1	15.4	12.6	12.8	14.4	14.7
Bagger- dienst	0.3	0.11	0.15	0.3	0.5	3.1	3.2	3.3	4.3	4.7
Waterkr.en										
Electricit.	0.3	0.2	0.4	0.3	0.1	3.5	2.9	2.8	2.2	1.6
Lands- drukkerij	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	2.1	1.1	1.1	1.4	1.2
P.T.T. . . .	2.6	2.2	2.3	2.4	2.8	31.5	25.5	29.1	31.3	31.8
S.S.	5.7	3.1	3.9	5.5	5.8	68.7	45.1	57.1	70.7	82.8
Totaal . . .	10.3	6.4	7.9	9.7	10.4	124.2	90.3	105.9	124.3	136.8

Diverse middelen.

De opbrengst van deze groep bedroeg in 1932 f 14.8 miljoen minder dan die in 1931. Het achterblijven van de opbrengst bij de jaarraming met een bedrag van f 13.9 miljoen en bij die van 1931 met f 14.8 miljoen vindt zijn oorzaak voor een gedeelte in het feit, dat in het jaar 1931 werd ontvangen f 2.— miljoen aandeel in de winst van de N.V. „Gemeenschappelijke Mijnbouw Mij. Billiton” en f 1.4 miljoen aandeel in de winst van de „Javasche Bank”, op welke posten dit jaar geen betalingen plaats vonden en door de mindere ontvangsten aan Mijnconcessies van f 5.9 miljoen.

De opbrengsten der *Weeskamers*, die voor het rijken van maten en gewichten en de groep *allerlei* gaven ten opzichte van de jaarraming een gunstig verschil te zien van resp. f 0.105, f 0.115 en f 0.448 miljoen.

Schoolgelden brachten in de verslagmaand f 0.043 miljoen minder op dan in December 1931, gedurende het jaar 1932 werd hierop ontvangen f 5.6 miljoen tegenover f 5.7 miljoen gedurende 1931.

Met uitzondering van de *baken- en loodsgelden*, welke in de verslagmaand f 0.02 miljoen minder opbrachten dan in December 1931 en gedurende 1932 f 0.286 miljoen minder dan in 1931, geven de opbrengsten van de andere tot deze groep behorende middelen geen aanleiding tot bijzondere vermelding.

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het loopende jaar in vergelijking met de drie voorafgaande jaren moge blijken uit het volgende overzicht:

Maand	Opbrengst in miljoenen guldens				t/m. de maand			
	1929	1930	1931	1932	1929	1930	1931	1932
Januari	51.9	53.5	45.5	34.9	51.9	53.5	45.5	34.9
Februari	48.9	42.2	35.9	31.1	100.8	95.7	81.4	66.1
Maart	50.4	43.7	36.9	32.3	151.2	139.4	118.3	98.3
April	51.3	45.1	38.6	32.1	202.4	184.5	156.9	130.4
Mei	53.8	52.3	39.1	32.6	256.2	236.8	195.9	163.1
Juni	61.2	50.4	45.2	36.1	317.4	287.2	241.1	199.1
Juli	67.0	65.3	48.6	40.3	384.4	352.5	289.7	239.3
August	62.2	52.5	46.2	38.7	446.5	405.0	335.9	278.1
Sept.	62.4	59.3	46.1	39.1	508.9	464.3	382.0	317.1
October	71.6	57.2	41.7	35.3	580.4	521.5	423.7	352.3
Novemb.	56.1	46.9	44.3	33.7	636.6	568.4	468.1	386.1
Decemb.	72.2	63.1	49.2	32.1	708.7	631.5	517.2	417.9

De voorloopige uitkomsten, globaal herleid naar de opstelling gevolgd in staat I van Bijlage A van de Financiële nota 1933, vertoonen het volgende beeld:

	Landsontvangsten 1932		
	Jaar- raming	Voorloopige uitkomst	Vershil tussen raming en uitk.
Belastingen	321.3	216.2	— 105.1
Overschot Monopolies	45.6	26.1	— 19.6
Overschot Producten	8.1	— 3.8	— 11.8
Overschot Bedrijven	28.7	15.2	— 13.5
Diversen	24.1	16.9	— 7.1
Totaal	427.6	270.5	— 157.1

Bij de beschouwing van deze cijfers mag niet uit het oog worden verloren, dat bij de opbrengst van de kohierbelastingen door de plaatsgevonden wijziging van de I.C.W. niet de kasontvangsten doch de zuivere opbrengsten worden opgebracht.

Hierdoor — de noodzakelijke afschrijvingen vinden eerst na 5 jaren plaats en zullen speciaal door de crisis relatief hooger zijn dan vroeger — mag slechts op een werkelijke ontvangst worden gerekend, welke zeker pl.m. 10 f miljoen lager zal zijn dan in deze cijfers tot uitdrukking komt.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE NEW-YORKSCHE GELDMARKT IN DE DEPRESSIE.

Prof. Dr. B. H. Beckhart, hoogleraar aan de Columbia University schrijft ons: ¹⁾

De geldmarkt te New-York verschildt in menig opzicht van die in andere belangrijke internationale geldcentra. Dit is een gevolg, zoowel van het gedecentraliseerde bankstelsel in de Ver. Staten, als van de methode van financiering van den binnenland-schen handel, als tenslotte van de belangstelling van het Amerikaansche publiek voor effectentransacties. De geldmarkt te New-York vormt niet één geheel, maar is in vijf onderdeelen te splitsen. Deze onderdeelen zijn: de markt voor banksaldi, de markt voor call-gelden, de markt voor handelswissels, de markt voor bankaccepten en de markt voor schatkistpapier.

Deze laatstgenoemde markt komt geheel overeen met die te Londen. De groote omvang van de vlotende schuld vormt op het oogenblik één van de zwakke plekken van onze financiële organisatie.

De markt voor banksaldi.

Gedurende meer dan honderd jaar vormen de deposito's van de binnenlandsche banken bij de banken te New-York een belangrijk element van de geldmarkt. Bij de oprichting van de Federal Reserve Banken dachten velen, dat deze deposito's zouden verminderen. Dit is echter niet het geval geweest. Sinds den oorlog schommelen deze deposito's om een bedrag van \$1 milliard. Vóór de bankcrisis in Maart jl. namen de deposito's van de binnenlandsche banken bij de banken te New-York snel toe als een gevolg van de gemakkelijke geldpolitiek van de Federal Reserve Banken. De geweldige daling gedurende de bankcrisis was een gevolg van de vraag naar geld in het binnenland voor oppottingsdoeleinden. De volgende tabel geeft hiervan een indruk.

The concentration of domestic bankers' balances in New York City.

Jaar	Bedrag
31 Dec. 1920	998
„ „ 1924	1,305
„ „ 1928	956
„ „ 1932	1,516
4 Jan. 1933	1,542
1 Febr. „	1,655
15 Febr. „	1,418
21 Febr. „	1,176
1 Maart „	898
8 „ „	Moratorium
15 „ „	756
22 „ „	859
29 „ „	930

De markt voor call-gelden.

Dit is de markt voor makelaarsleeningen, welke het meest belangrijke onderdeel is van de geldmarkt te New-York. Vóór den oorlog bedroegen de makelaarsleeningen ongeveer één milliard Dollar, een bedrag, dat Prof. Sprague als overbodig en als improductief beschouwde. In 1929 bereikten deze leeningen het formidabele bedrag van \$8.5 milliard, hetgeen overeen-

¹⁾ Dit artikel behelst den in het begin verkorten tekst van de rede, welke Prof. Beckhart op Woensdag 24 Mei in de Nederlandsche Handels-Hoogeschool heeft gehouden.

komt met de helft van de geheele openbare schuld van de Ver. Staten op dat tijdstip en met 13 pCt. van het totale volumen aan bankcrediet.

De markt voor handelswissels.

Dit is een bijzonder onderdeel van de financiële organisatie van de Ver. Staten. Deze markt is gebaseerd op de promessen (promissory notes) van goede ondernemingen, die in de open markt worden verhandeld. Het bestaan en de ontwikkeling van deze markt is een gevolg van het gedecentraliseerde bankwezen in de Ver. Staten, waardoor een individuele bank niet in staat is de credietbehoeften van de industriële en handelsconcerns te financieren. Deze promessen worden verhandeld door de z.g. „commercial paper houses”.

De markt voor bankaccepten.

Deze markt dankt haar ontstaan aan het Federal Reserve System. Vóór den oorlog werd de Amerikaanse handel in hoofdzaak gefinancierd door Londen. De samenstellers van de Federal Reserve wet beoogden een wisselmarkt op te richten, die den buitenlandschen handel van de Ver. Staten kon financieren, die de centrale bankpolitiek effectief kon maken en die, naar zij hoopten, de betekenis van de markt van call-gelden kon verminderen, een hoop, die ijdel is gebleken.

De beweeglijkheid van de middelen op de geldmarkt.

Tusschen deze verschillende onderdeelen van de geldmarkt bestaat een sterke uitwisseling van middelen als een gevolg van den concurrerenden invloed van de rentetarieven. Algeheele verschuiving van de middelen van de eene markt naar de andere bestaat echter niet. Vaak bestaan er groote verschillen tusschen de rentetarieven, hetgeen niet zou gebeuren, indien de middelen vrij van de eene naar de andere markt zouden kunnen vloeien. De banken te New-York en in het binnenland hebben bijv. in 1928 en 1929 somtijds haar uitzettingen op de markt voor makelaarsleeningen verminderd, ondanks de stijging van de rente. Hierdoor ontstond een ongekend verschil tusschen de rente voor makelaarsleeningen en de rente voor handelspapier.

De steun, welken de Federal Reserve Banken bijna voortdurend aan de acceptmarkt verleenen, is een ander voorbeeld van het niet-concurrerend karakter van de markten. De vaderlijke houding van de Federal Reserve Banken ten opzichte van deze markt heeft de rente kunstmatig laag gehouden. Andere voorbeelden zouden nog kunnen worden aangehaald, maar deze zijn wel voldoende, om aan te toonen, dat men moet bedenken, dat, alhoewel er een beweeglijkheid van gelden bestaat, algeheele beweeglijkheid ontbreekt en dat markante verschillen in rentetarieven tusschen de verschillende onderdeelen zijn voorgekomen.

De verhouding van de Federal Reserve Banken tot de verschillende geldmarkten.

De credietpolitiek en de transacties van de Federal Reserve Banken zijn, zooals vanzelf spreekt, van invloed op de geheele geldmarkt van New-York, evenals zij invloed uitoefenen op het geheele credietwezen. Afgescheiden van deze algemeene invloeden, hebben de Federal Reserve Banken een specialen invloed uitgeoefend op sommige onderdeelen van de geldmarkt. De oprichting van het Federal Reserve Stelsel bracht bijv. voor de markt van de bankdeposito's mede de verlaging van het relatieve bedrag, het bedrag betrekking hebbend op de totale deposito's van de banken, doch niet de verlaging van het absolute bedrag. Het absolute bedrag bleef hetzelfde als gevolg van het feit, dat de handelsbanken in New-York vele diensten verleenen, die de Federal Reserve Banken niet verleenen. En deze deposito's

blijven een gevaar voor de geldmarkt vormen in dien zin, dat plotselinge terugtrekkingen groote ongemakken kunnen veroorzaken, hoewel het gevaar niet zoo groot meer is als het vóór de oprichting van het Federal Reserve Stelsel was. Indien het bankfilialenstelsel in het binnenland sterk verbreid was, dan zou de concentratie van deposito's van de binnenlandsche banken te New-York geringer zijn dan thans.

De Federal Reserve Banken, mogen, voor zoover het de markt voor callgeld betreft, geen wissels disconteerden, die gedekt zijn door effecten, tenzij het staatsobligaties zijn. Men meende door dit verbod te verhinderen, dat de gelden van de Federal Reserve Banken gebruikt zouden worden voor speculaties op de effectenbeurs. Dit verbod heeft helaas niet kunnen voorkomen, dat de gelden van de Federal Reserve Banken naar de markt voor makelaarsleeningen vloeiden, zoodat de Federal Reserve Banken somwijlen den grootsten invloed op deze markt hebben uitgeoefend.

In 1924 b.v. en voorts in 1927, toen de Federal Reserve Banken een gemakkelijke geldpolitiek voerden, hebben de openmarkt transacties, welke op dat tijdstip werden uitgevoerd, gelden vrijgemaakt, die onmiddellijk het totale bedrag van de makelaarsleeningen deden toenemen. Tijdens de paniek op de effectenbeurs in 1929, moesten de handelsbanken van New-York honderden miljoenen Dollars van de Federal Reserve Banken leenen, teneinde de effectencredieten, die de banken in het binnenland en andere instellingen opzegden, te kunnen overnemen.

Wat de markt voor handelswissels en de markt voor promessen betreft, zoo mogen de Federal Reserve Banken handelspapier herdisconteerden, dat geëndosseerd is aan een Member Bank, zij mogen echter geen handelspapier op de openmarkt koopen.

De betrekkingen van de Federal Reserve Banken tot de acceptmarkt zijn evenwel van meer directen aard. De Federal Reserve Banken mogen zoowel accepten herdisconteerden als op de open markt koopen. De meeste accepten van de Federal Reserve Banken worden dan ook op de open markt gekocht. De rente, waartegen deze banken accepten koopen, is gewoonlijk lager dan de open marktrente, zoodat sedert de oprichting van het Federal Reserve Stelsel de Reserve Banken de belangrijkste houdsters van Dollaraccepten zijn. Dit is geen gezonde toestand en pogingen dienen te worden aangewend, om een werkelijke acceptmarkt op te bouwen, gefundeerd op een vaste vraag.

Het was evenmin een gezonde toestand voor de Federal Reserve Banken, dat zij hebben getracht invloed op de geldrente uit te oefenen, zooals zij tot dusverre hebben gedaan. De kunstmatige gemakkelijke geldpolitiek, die in 1924 en voorts in 1927 is gevoerd, had ten doel den terugkeer tot den gouden standaard van Engeland te vergemakkelijken en den Pondenkoers te steunen. Op deze gemakkelijke geldpolitiek volgde noodzakelijk het hooge disconto van 1928 en 1929.

De kunstmatige lage geldrente van 1924 en 1927 en de hooge geldrente van 1928/29 moeten worden vermeden, wil het internationale leiderschap van de Ver. Staten op monetair gebied gunstige resultaten opleveren. Wij kunnen geen groote kapitalen uitvoeren, zooals ten tijde van de gemakkelijke geldpolitiek en dan den kapitaalexport weigeren, zooals wij in 1929 deden, zonder groote en onnoodige beproevingen te leggen op vele volkeren. Evenmin kunnen wij toestaan, dat op de effectenbeurs een zoodanige credietvraag ontstaat, dat de geldrente naar boven vliegt, zooals in 1929, hetgeen gelden uit alle deelen der wereld aantrok. Europa verloor goud, dat het noode kon missen en moest zijn rentetarieven ter zelfverdediging verhoogen. Het leiderschap vereischt stabiele rentetarieven, een stabiele geldmarkt, waarop de rest van de wereld met zekerheid kan rekenen en waarop zij volkomen kan vertrouwen.

De beurscrisis van 1929.

In September 1929 bedroeg het aandeel van de banken te New-York in het totaal-bedrag der makelaarsleeningen slechts 16 pCt., het aandeel van „Others” (ondernemingen, particulieren, investment trusts en buitenlandsche banken) 56 pCt., zooals uit de volgende tabel blijkt:

	Leeningen voor eigen rekening	Leeningen van banken buiten New York		Leeningen voor rekening van anderen	Totaal
		New York	anderen		
Jan. 1926	1,338	1,239	564		3,141
Sept. 1929	1,048	1,850	3,642		6,540
1 Mrt. 1933	398	9	11		418
8 „ „	Moratorium	—	—		—
15 „ „	366	15	7		388
22 „ „	367	26	5		398
29 „ „	336	31	4		371

Insiders wezen erop, dat de leeningen van „Anderen” een zeer onstabiel element vormden, daar deze bij de geringste aanleiding teruggetrokken konden worden. Degenen, die de politiek van het verstrekken van leeningen door „Anderen” verdedigden, beweerden, dat ingeval van een koersdaling, deze als koopers zouden optreden, zoodat er nooit een ernstige of langdurige verstoring kon plaats vinden.

De gebeurtenissen in de laatste week van October 1929 bewezen de onjuistheid van deze opvatting. Zooals uit de volgende tabel blijkt, daalden de leeningen voor rekening van „Anderen” in één week met \$ 1.359 miljoen of met 36 pCt. In dezelfde periode trokken de banken buiten New-York \$ 728 miljoen terug, in totaal dus \$ 2.087 miljoen. Dit bedrag zou niet opgevraagd hebben kunnen worden, indien de banken te New-York de leeningen niet overgenomen hadden. De beurs zou gesloten zijn geworden en een moratorium zou zijn afgekondigd. De banken te New-York vermeerderden haar eigen leeningen in die week met \$ 1 milliard.

	23 October	30 October 1929
Voor eigen rekening	1.077	2.069
Voor rekeningen van banken buiten New-York	1.733	1.005
Voor rekening van „Anderen”	3.823	2.464
Totaal	6.634	5.538

Deze gebeurtenissen openbaarden op duidelijke wijze de zwakheid van de markt voor makelaarsleeningen, voorzover deze niet onder controle van de banken staat. De banken te New-York waren zich destijds bewust van het gevaar van deze wankele positie; zij waren echter niet bereid actief op te treden, daar de concurrentie tusschen de banken zulks verhinderde. Sedert November 1931 heeft het New-York Clearing House op dit gebied ingegrepen.

Zooals uit de tweede tabel blijkt, zijn de makelaarsleeningen voor rekening van „Anderen” op het oogenblik vrijwel te verwaarlozen. Van het totaal bedrag wordt 90 pCt. door de banken te New-York verstrekt.

De terugtrekking van gelden door het buitenland in 1931.

De stijging van den omvang van de vlottende gelden op korten termijn op de voornaamste geldmarkten na den oorlog had vèrstreckende gevolgen. Deze ontwikkeling is in hoofdzaak toe te schrijven aan de monetaire en politieke onbestendigheid en het daaruit voortspruitende algemeene gebrek aan vertrouwen evenals aan de toepassing van den goudwisselstandaard in vele landen. Op deze verandering is nadrukkelijk de aandacht gevestigd in het MacMillan rapport, waarin wordt geconstateerd, dat, terwijl Londen vóór den oorlog een acceptmarkt was, het zich na den oorlog tot een internationale deposito-markt heeft ontwikkeld, met alle daarmee gepaard gaande gevaren. De veranderingen op de geldmarkt te New-York waren zelfs nog dramatischer dan die te Londen. New-York was vóór den oorlog geen interna-

tionaal financieel centrum, een wisselmarkt bestond er niet, terwijl de Ver. Staten bovendien eerder kapitaal in- dan uitvoerden. Einde 1930 bedroeg de bruto-schuld op korten termijn van de Ver. Staten \$ 2.610 miljoen en de netto-schuld op korten termijn \$ 1.068 miljoen.

Deze nieuwe positie van de New-Yorksche geldmarkt weerspiegelde de toenemende kwaliteit der Ver. Staten als schuldeischer op langen termijn, daar de gelden op korten termijn tot op zekere hoogte afkomstig waren van de opbrengst uit hoofde van de uitgifte van obligaties. Daarnaast waren vele gelden, afkomstig van kapitaalvlucht, hetgeen inzonderheid het geval was met de Fransche gelden, die een belangrijk, alhoewel afwisselend, gedeelte van het geheel hebben uitgemaakt.

De buitenlandsche gelden in New-York namen den vorm van deposito's aan of werden in Dollar-accepten belegd. De buitenlandsche gelden op korten termijn vormden inderdaad den voornaamsten steun van de acceptmarkt. Doordat de meeste uitstaande accepten voor Duitsche rekening en een groot deel van de gelden op korten termijn voor Fransche rekening waren, kan men zeggen, dat de Fransche gelden in Duitschland via New-York waren belegd en, zooals vanzelf spreekt, onder garantie van de New-Yorksche banken.

De goudonttrekking door het buitenland in 1931 was een direct gevolg van de bank- en monetaire crisis in Europa, welke begon met het débacle van de Credit-Anstalt en eindigde met de opheffing van den gouden standaard door Engeland. Zooals men zich zal herinneren, verloor de Bank van Frankrijk door de depreciatie van het Pond \$ 100 miljoen. De Fransche regering heeft de Bank van Frankrijk bij die gelegenheid gesteund, er daarbij op wijzende, dat zij zulks niet nogmaals zou doen. Bijgevolg begon de Bank van Frankrijk haar gelden op korten termijn in de Ver. Staten in goud in te wisselen, hetgeen werd gevolgd door een overeenkomstig optreden van Nederland, België en Zwitserland.

Uit de volgende tabel blijkt, dat de monetaire goudvoorraad van de Ver. Staten op 19 Sept. 1931 een record bereikte van \$ 5.013 miljoen. Dit was het hoogste bedrag, dat ooit werd bereikt. Vanaf dat tijdstip tot einde October daalde de goudvoorraad met \$ 725 miljoen. Dit verlies aan goud was grooter dan de goudvoorraad van eenig land in Europa met uitzondering van dien van Frankrijk. Deze goudonttrekking door het buitenland ging gepaard met een stijging van de circulatie met ruim \$ 400 miljoen, doordat de bevolking geld opotte als gevolg van het stijgend aantal bankdéconfitures.

*Overzicht van de „External drain” in 1931.
(in miljoenen Dollars)*

	Dis- conto's	open markt	Tot. bedrag Wissel- aan U.S. ef- aanko- fecten in het pen op de bezit van de		Goud- voorraad	Geld in circulatie	Reserves van de Member Banks
			Fed. Res. Banken	Goud- voorraad			
Sept. 5	259	206	728	4,996	5,060	2,349	
„ 19	269	212	741	5,013	5,108	2,371	
„ 26	298	312	738	4,888	5,176	2,317	
Oct. 31	713	726	727	4,288	5,512	2,202	
Nov. 28	691	487	727	4,402	5,486	2,114	
Dec. 26	842	281	796	4,467	5,727	2,013	

Het goudverlies van de Ver. Staten als gevolg van de onttrekking door het buitenland en de opotting in het binnenland bedroeg dus in zes weken tijds \$ 1.141 miljoen. Teneinde den invloed van deze goudonttrekkingen op de reserves van de Member Banks te compenseeren, stegen de leeningen van de Member Banks bij de Federal Reserve Banken met \$ 444 miljoen en kochten de Federal Reserve Banken tot een bedrag van \$ 514 miljoen accepten. Obligaties werden op dat tijdstip niet gekocht, daar de in het bezit van de Federal Reserve Banken zijnde obligaties van de Ver. Staten niet tot dekking van Federal Reserve bankbiljetten konden dienen.

Als gevolg van deze geldonttrekking was de acti-

viteit van het buitenland op de wisselmarkt sterk verminderd; de accepten, die vroeger in handen waren van de Bank van Frankrijk, waren thans in het bezit van de Federal Reserve Banken. De gouden standaard in de Ver. Staten bleef gehandhaafd, hoewel President Hoover later bevestigde, dat de Vereenigde Staten vlak voor het prijsgeven van den gouden standaard hadden gestaan. Hoe het zij, het feit blijft echter bestaan, dat de Ver. Staten den gouden standaard handhaafden, hoewel de goudonttrekkingen een omvang hadden bereikt als nog nooit tevoren was voorgekomen.

Indien de regeering op dat tijdstip de verplichtingen van alle banken had gegarandeerd, dan zouden de Ver. Staten ook thans waarschijnlijk nog den gouden standaard voeren. Had de regeering een dergelijke maatregel genomen, dan zou het vertrouwen in het financiële stelsel hersteld zijn en dan zou de aanhoudende stroom van bankfaillissementen, die het deflatie-proces verder heeft gestimuleerd, tot staan zijn gekomen. Het niet nemen van dezen koenen en beslissenden maatregel heeft de oppotting van goud en biljetten in het begin van 1933 veroorzaakt. Bankfaillissementen vonden verder plaats, de grotere circulatie werd opgepot, en deze enorme oppotting verzwakte verder de financiële structuur en vermeerderde het aantal bankfaillissementen.

De oppotting van goud en biljetten in het begin van 1933.

De groote goudonttrekking door het buitenland in 1931, die gevolgd was door kleinere, had den totalen omvang van de buitenlandsche gelden op de New-Yorksche geldmarkt in het begin van 1933 tot zoo geringe proporties teruggebracht, dat het niet langer meer een bron van gevaar voor de New-Yorksche geldmarkt vormde. Intusschen werd de toestand van het binnenlandsche bankwezen echter steeds ernstiger; het aantal bankfaillissementen nam snel toe en bankmoratoria verspreidden zich van staat tot staat.

Met de ontbinding van het bankstelsel ging de meest fenomenale oppotting van betaalmiddelen gepaard in een voor een modernen industriëlen staat niet gekende mate. De omvang daarvan blijkt uit de volgende tabel:

Overzicht van de „Internal drain” in 1931.
(in miljoenen Dollars)

		Dis- conto's	Wissel- aan open markt	Tot. bedrag aan U.S. ef- fecten in het bezit van de Fed. Res. Banken	Goud- voorraad	Geld in circulatie	Reserves van de Member Banks
Jan.	4	251	33	1,851	4,524	5,669	2,514
„	11	248	32	1,812	4,549	5,589	2,574
„	18	249	32	1,778	4,566	5,602	2,545
„	25	265	31	1,763	4,556	5,611	2,513
Febr.	1	269	31	1,764	4,548	5,652	2,438
„	8	253	31	1,784	4,535	5,705	2,419
„	15	236	31	1,809	4,511	5,854	2,236
„	21	327	174	1,834	4,460	5,988	2,271
Maart	1	712	384	1,836	4,344	6,720	2,038
„	8	1,414	417	1,881	4,243	7,538	1,800
„	15	1,232	403	1,899*	4,251	7,269	1,967
„	22	671	352	1,864	4,264	6,608	1,918
„	29	545	310	1,838	4,272	6,353	1,987

*) Inclusief speciale „Treasury Certificates” ten bedrage van \$ 19 miljoen.

Gedurende de eerste week van het jaar daalde de hoeveelheid geld in circulatie met \$ 80 miljoen. Dit was een gewoon seizoensverschijnsel; de vermindering van de hoeveelheid geld in circulatie bedraagt in Januari gewoonlijk ongeveer \$ 300 miljoen. Van 11 Jan., toen de hoeveelheid geld in circulatie haar laagtepunt bereikte, tot 8 Maart, welke datum het hoogtepunt van de paniek zelf markeert, bedroeg de toeneming van de hoeveelheid geld in circulatie bijna \$ 2 milliard, of bijna 36 pCt. In twee weken tijds, van 21 Febr. tot 8 Maart, steeg de omvang van de hoeveelheid geld in circulatie met ruim \$ 1.5 milliard. De

stijging van de hoeveelheid geld in circulatie had voor \$ 300 miljoen in gouden munten plaats. Het vertrouwen in het financiële beleid van de Ver. Staten was verloren, doch niet in den Dollar.

Het is van belang op te merken, dat de hoeveelheid geld in circulatie in Maart 1933 \$ 2,5 milliard groter was dan in Maart 1929, toen de bedrijvigheid het hoogste punt bereikte. Indien de daling van de hoeveelheid geld in circulatie gelijken tred had gehouden met de verminderde bedrijvigheid gedurende deze vier jaren, dan ware er wellicht \$ 1000 miljoen minder nodig geweest om den geringeren omvang van den kleinhandel op het verlaagde prijsniveau te financieren. Met andere woorden, de hoeveelheid geld in circulatie tusschen deze data is met ongeveer \$ 3,5 milliard toegenomen. Men mag niet aannemen, dat het geheele bedrag is opgepot, daar na het verdwijnen van banken in vele deelen van het land een grotere hoeveelheid geld voor handelsdoel-einden noodig is, als gevolg van het ontbreken van chèque-faciliteiten. Indien men met dezen factor rekening houdt, mag men veronderstellen, dat begin Maart \$ 3 milliard in contanten was opgepot.

Parallel met de stijging van de hoeveelheid geld in circulatie van 11 Jan. tot 8 Maart daalde de monetaire goudvoorraad met \$ 306 miljoen. De totale onttrekking bedraagt dus \$ 2,3 milliard.

De gevolgen van deze onttrekking, welke over het geheele land plaats had, werden gedragen door de banken in New-York City. Dit moet worden toegeschreven aan het feit, dat de deposito's van de banken in het binnenland bij de banken in New-York City in 1931 en 1932 sterk waren gestegen. Van einde 1928 tot einde 1932 waren de saldi van de binnenlandsche banken bij de banken te New-York met \$ 560 miljoen gestegen, als gevolg van een gemakkelijke geldpolitiek, welke de Federal Reserve Banken hadden gevoerd.

De door de Federal Reserve Banken verleende crediten werden niet gebruikt. De handel had er geen behoefte aan en de banken waren niet geneigd andere obligaties dan staatsobligaties voor belegging te kopen, in verband met de vroeger geleden verliezen. Zodoende vloeiden de overtollige gelden naar de geldmarkt in den vorm van deposito's van banken.

Teneinde aan de vraag naar geldmiddelen van de zijde harer cliënten te kunnen voldoen, trokken de banken in het binnenland haar saldi uit New-York terug, zoodat de banken in New-York City in sterke mate de gevolgen ondervonden van de onttrekking van het goud door het binnenland.

Teneinde de vermeerdering van de betaalmiddelen en de goudonttrekkingen te compenseren, vonden er drie nivelleerende of compenseerende verschuivingen plaats. In de eerste plaats daalden de reserves van de Member Banks van 11 Jan. tot 8 Maart met \$ 774 miljoen; een groot deel van dit bedrag bestond uit overtollige reserves. Voorts stegen de leeningen van de Member Banks met \$ 1.166 miljoen en namen de accepten in handen van de Federal Reserve Banken met \$ 385 miljoen toe. Evenals in 1931 en bij vele andere gelegenheden werden de Federal Reserve Banken weder de grootste houders van bankaccepten.

De reden voor het verlaten van den gouden standaard.

Geen bankstelsel ter wereld zou bij voortduring den druk hebben kunnen weerstaan, waaraan het Amerikaansche bankstelsel in steeds sterkere mate tot 8 Maart was blootgesteld. Dit had na de ambtsaanvaarding van President Roosevelt tengevolge, dat alle banken werden gesloten. Slechts die banken mochten haar loketten ongeveer een week later weder openstellen, die na onderzoek gezond bleken te zijn. Op dat tijdstip was de politiek van President Roosevelt gericht op een saneering van het bankstelsel. Hij wilde niet langer met inflationistische

maatregelen experimenteeren, doch eerst den financiële toestand verbeteren. Door de voorgestelde maatregelen nam het vertrouwen snel toe, hetgeen zich weerspiegelde in een terugkeer van de geldmiddelen, welke van 8 tot 29 Maart een omvang bereikte van \$1.185 miljoen. De monetaire goudvoorraad steeg met \$ 29 miljoen.

De vraag rijst, waarom Roosevelt toen zijn programma moest wijzigen en de Ver. Staten den gouden standaard moesten opgeven. De reden hiervoor was, dat verdere deflatie, voortspruitende uit het feit, dat veel banken na de bankvacantie gesloten bleven, uit politiek oogpunt onmogelijk werd. De schuldenlast werd ondragelijk, en men had slechts de keuze tusschen een wettelijke inflatie, goedgekeurd door het Congres, of het aanvaarden van de leiding door den President over de inflationistische machten, teneinde deze te leiden en te reguleeren. Zulks heeft de President gedaan, en het Congres heeft de betreffende wet kortgeleden aangenomen. In hoeverre deze wetgeving zal worden toegepast, is nog niet bekend. Ik ben ervan overtuigd, dat zij ten deele zal worden toegepast; de schuldenlast in Amerika is zeer groot en men zal trachten het prijsniveau te doen stijgen, teneinde den schuldenlast te verlichten.

Hervorming op financieel gebied.

Men mag evenwel bij de tijdelijke steunmaatregelen niet uit het oog verliezen, dat verschillende duurzame veranderingen en verbeteringen noodzakelijk zijn. In de eerste plaats moet de financiële organisatie van de Ver. Staten zoodanig worden gewijzigd, dat het mogelijk is bankfilialen in alle deelen van het land op te richten, dat de handelsbanken worden gedwongen haar bedrijvigheid uitsluitend tot handelstransacties te beperken; handels- en beleggings-transacties van de banken dienen geheel te worden gescheiden en de beleggingsbanken behooren onder controle van den staat te komen.

Ten aanzien van de geldmarkt te New-York is een van de meest dringend noodzakelijke verbeteringen het scheiden van de transacties op de effectenbeurs van het credietstelsel. Dat de makelaarsleeningen tot \$ 8,5 milliard konden stijgen, zooals in 1929 geschiedde, mag niet meer voorkomen. De concentratie van gelden op de New-Yorksche geldmarkt zou geringer zijn, indien het filialenstelsel werd ingevoerd. De acceptmarkt moet nauwkeuriger door de centrale bankautoriteiten worden gecontroleerd, teneinde de groote uitbreiding van het aantal financiële wissels en financieel papier, zooals in 1928 en 1929 plaatsvond, te verhinderen.

Verder zouden de wetten op de naamlooze vennootschappen dermate gewijzigd dienen te worden, dat de uitgifte van waardeelooze effecten wordt voorkomen en dat de holding-maatschappijen onder scherpe controle worden gebracht.

President Roosevelt wil de uitgifte van binnen- en buitenlandse effecten onder controle stellen en heeft hiertoe zekere aanbevelingen aan het Congres gedaan. Deze maatregelen hebben alle ten doel een grootere mate van sociale controle over het bankstelsel en over de geldmarkt, teneinde inflationistische krachten te verhinderen zich te ontwikkelen, zooals van 1924—1929 het geval was en waaraan onze huidige moeilijkheden voor een groot deel moeten worden toegeschreven, zoowel in monetair als in zakelijk opzicht.

AANTEKENINGEN.

De economische toestand van Nederland in Mei 1933

Zooals bekend, publiceert het Centraal Bureau voor de Statistiek, naast allerlei statistische gegevens, maandelijks een kort overzicht van den economischen toestand in Nederland, terwijl dit Bureau bovendien een kwartaalschrift uitgeeft „De Nederlandsche Con-

junctuur”, waarin tevens afzonderlijke studies op conjunctuurgebied voorkomen.

Het Nederlandsch Economisch Instituut te Rotterdam beweegt zich gedeeltelijk op hetzelfde terrein. Naast monographieën over economische vraagstukken, geeft dit Instituut het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht” uit, waarin o.a. beschouwingen worden gegeven over den algemeenen wereldtoestand, over den economischen toestand van enkele belangrijke landen en over dien van Nederland in het bijzonder.

Ingevolge een afspraak tusschen het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Nederlandsch Economisch Instituut, zal voortaan de eindredactie van de conjunctuurberichten, die beide instellingen publiceren, in gezamenlijk overleg worden vastgesteld. Hieronder laten wij het eerste, op deze basis samengestelde, bericht van het Centraal Bureau voor de Statistiek volgen:

De voorjaarsopleving op de arbeidsmarkt is weliswaar tot dusver dit jaar grooter geweest dan gewoonlijk; doch dit is vrij wel geheel het gevolg van een verlevendiging, in enkele gemeenten zelfs buitengewone verlevendiging, van het bouwbedrijf. Hoogstwaarschijnlijk moet dit voor een groot deel worden toegeschreven aan een reactie op de stagnatie, welke het gevolg was van de kredietmoeilijkheden in 1932. In de verlevendiging, welke ook spreekt uit een toename van het bedrag der aanbestedingen van particulieren, mag dus niet zonder meer een teeken van verbetering der conjunctuur worden gezien.

In andere bedrijfstakken, waar gewoonlijk in de eerste helft van het jaar een seizoenopleving optreedt, was deze hetzij liet grooter dan normaal (landbouw, kleedingindustrie), hetzij bijna afwezig (transportbedrijf).

In de metaalnijverheid verminderde de werkloosheid in de laatste maanden iets, maar zij was toch nog veel grooter dan verleden jaar; in den toestand der textielnijverheid kwam nog geen verbetering.

De buitenlandsche handel bleef over het algemeen nog achteruitgaan, naar de waarde zoowel als naar het gewicht. Slechts in den doorvoer is de laatste maanden eenige verbetering gekomen. Misschien is daaraan toe te schrijven, dat ondanks de vermindering van in- en uitvoer, het goederenverkeer in onze havens en het zeeschepvaartverkeer ten deele iets minder ongunstig waren dan een jaar geleden.

Dit alles neemt niet weg, dat er nog steeds gegevens zijn, die mogelijk wijzen op een verandering in den loop der conjunctuur. Zoo is het ijzerverbruik — berekend als binnenlandsche productie, vermindert met het uitvoersaldo — niet minder dan een jaar geleden. De aanbestedingen voor fabrieksbouw vertoonen sinds enkele maanden een stijging. De verslagen van verschillende ondernemingen, die in den laatsten tijd verschenen zijn, zijn menigmaal wat minder ongunstig dan verleden jaar; doordat de val der prijzen en der effectenkoersen over het algemeen tot staan gekomen is, konden de afschrijvingen op voorraden enz. verminderd worden, hetgeen de balanspositie en de winst- en verliesrekening gunstig beïnvloedde. Hier en daar werd een iets hooger dividend dan verleden jaar uitgekeerd.

Onder invloed van het prijsgeven door de Ver. Staten van den gouden standaard trad in Mei voor de rente van korte kredieten een nieuwe stijging op, die het particulier disconto tot boven $2\frac{1}{2}$, de prolongatierente op 2 pCt. bracht. Op 12 Mei verhoogde De Nederlandsche Bank haar disconto met 1 pCt. De aanzienlijke vermindering der particuliere rekeningcourantsaldi hield ook in April en Mei aan.

De koersen van aandelen bleven in Mei stijgen en bereikten omstreeks het midden van de maand ongeveer het peil van begin Januari.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Guldens).

Omschrijving	December 1932	1e twaalf mnd. 1932	1e twaalf mnd. 1931
Belastingen.			
Pachten	2	90	91
Invoerr. incl. Landsgoed.	4.308	47.399	57.803
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	174	2.471	4.140
Accijns op gedistilleerd ..	36	680	760
" " " " " " " "	—	—	—
" " " " " " " "	2.807	31.886	29.198
" " " " " " " "	354	4.759	7.674
" " " " " " " "	104	195	88
Andere ontv. I. U. en A...	16	188	229
Statistiekrecht	177	2.304	3.341
Personeele belasting	360	4.936	5.569
Inkomstenbelasting	245	36.598	48.460
Vennootschapsbelasting ..	236	13.336	24.651
Vermogensbelasting	89	141	—
Verponding	397	10.881	14.423
Recht van openb. verkoop.	44	2.642	2.931
Zegelrecht	517	7.683	9.211
Overschr. van vaste goed.	180	2.114	2.291
Recht v. succ. en overgang	31	409	405
Vergunning speelafels ..	11	93	87
Slachtbelastingen	458	5.743	6.265
Bijzondere bel. buitengew.	8	90	118
Hoofdgeld	4	62	70
Landelijke inkomsten....	3.225	30.230	34.458
Belasting op loterijen....	145	999	1.085
Motorbelasting i.d. B. Gew.	99	286	—
Opgeheven belastingen ..	—	63	288
Crisisheffing o. h. inkomen	1.080	9.992	—
Totaal	15.044	216.214	253.636
Monopolies.			
Opium excl. opiumfabriek	1.247	17.272	25.346
Pandhuizen	1.137	17.441	20.677
Zout	1.408	15.125	14.772
Totaal	3.792	49.838	60.795
Producten.			
Kina en Thee	56	442	646
Landscaoutchoucbedrijf ..	167	1.339	2.283
Boschwezen	735	8.314	12.912
Goud en zilver	—	—	570
Banka-tin	1.059	10.094	19.573
Steenkolen	423	6.214	10.054
Totaal	2.440	26.403	46.038
Bedrijven.			
Havenwezen	643	12.606	12.756
Baggerdienst	115	3.264	3.250
Waterkracht en Electricit.	229	2.883	2.754
Landsdrukkerij	226	1.117	965
Post-, Telegr.- en Tel.dienst	2.166	25.530	28.978
Spoor- en Tramwegen....	3.071	44.959	57.010
Totaal	6.450	90.359	105.713
Diverse middelen.			
Winsttaandeel „Billiton” ..	—	—	2.000
Winsttaandeel Jav. Bank ..	—	—	1.441
Afstand van grond	788	3.290	3.806
Mijnconcessies	1.023	3.185	9.057
Boeten en verbeurdverkl.	80	1.075	1.421
Leges en salarissen	40	476	497
Heff. t.z.v. gesl. werkover.	4	107	203
Opbrengst d. Weeskamers	33	705	820
Kadaster	25	356	367
Ontv. Gevangeniswezen ..	348	3.801	4.804
Afkoop heerdienst. B.G.	167	3.194	5.322
Schoolgelden	414	5.580	5.738
Ontv. ziekeninricht. enz....	87	890	1.101
IJK van maten en gew....	36	625	602
Verk. en verb. van huizen	200	2.138	2.284
Ontv. waterleidingen	41	506	561
Bakengelden	199	2.423	2.531
Loodgelden	228	2.737	2.915
Allerlei	523	3.982	4.418
Totaal	4.236	35.070	49.888
Recapitulatie.			
Totaal belastingen	15.044	216.214	253.636
" " " " " " " "	3.792	49.838	60.795
" " " " " " " "	2.440	26.403	46.038
" " " " " " " "	6.450	90.359	105.713
" " " " " " " "	4.236	35.070	49.888
Totaal generaal....	31.962	417.884	516.070

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

BANK DISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 3 1/2 12 Mei '33	Lissabon 6 1/4 4 Apr. '32
Bk. { Bel. Binn. Eff. 4 12 Mei '33	Londen 2 30 Juni '32
{ Vrsch. in R.C. 4 12 Mei '33	Madrid 6 26 Oct. '32
Athene 9 3 Dec. '32	N.-York F.R.B. 2 1/2 25 Mei '33
Batavia 4 1/2 10 Mrt. '30	Oslo 3 1/2 22 Mei '33
Belgrado 7 1/2 20 Juli '31	Parijs 2 1/2 9 Oct. '31
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1/2 25 Jan. '33
Boekarest 7 3 Mrt. '32	Pretoria 3 1/2 15 Mei '33
Brussel 3 1/2 13 Jan. '32	Rome 4 9 Jan. '33
Budapest 4 1/2 17 Oct. '32	Stockholm ... 3 1/2 1 Sept. '32
Calcutta 3 1/2 16 Feb. '33	Tokio 4.38 17 Aug. '32
Dantzig 4 12 Juli '32	Weenen 5 23 Mrt. '33
Helsingfors 6 31 Jan. '33	Warschau ... 6 20 Oct. '32
Kopenhagen 3 1/2 12 Oct. '32	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '31

WISSELKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1933				1932	1931	1914
	27 Mei	22/27 Mei	15/20 Mei	8/13 Mei	23/28 Mei	26/30 Mei	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	2 1/8-3/8	2 1/8-3	2 1/8-3	7/8-1 1/4	1/2-13/16	1 1/16-5/16	3 1/8-3 1/16
Prolong.	2	2	2	1	1	1-1/4	2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld...	1/4-1	1/4-1	1/4-1	1/4-1	1/8-1 1/8	1 1/2-2	1 3/4-2
Partic. disc.	7/16-1/2	7/16-1/2	1/2-9/16	1/2-9/16	1/16-1/4	2-3/32	4 1/4-3 1/4
Berlijn Daggeld...	4 1/4-5 1/2	4 1/4-5 1/2	4 1/4-5 1/2	4 1/2-6	5 1/8-6 3/8	4-7	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	5-7	—	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	4 7/8	4 7/8-3/4	2 1/8-1/2
Warenw...	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/4	5-1 1/2	4 7/8-5	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	2 1/2-3/4	1 1/2-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3/4	3/4	3/4	3/4	1	1	—

1) Koers van 26 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
23 Mei 1933	2.14 3/4	8.40 1/2	58.20	9.77 3/4	34.59	99 3/8
24 " 1933	2.15	8.42 1/4	58.12 1/2	9.77 3/4	34.60	99 3/8
25 " 1933	—	—	—	—	—	—
26 " 1933	2.14 1/8	8.39	58.10	9.77 3/4	34.59	99 3/8
27 " 1933	2.12 1/4	8.37 1/2	58.10	9.77 3/4	34.59	99 3/8
29 " 1933	2.09 1/2	8.32	57.96	9.77	34.57 1/2	99 3/8
Laagste d.w.1)	2.08 1/2	8.31	57.85	9.76 1/2	34.50	99
Hoogste d.w.1)	2.16	8.42	58.40	9.78 1/2	34.65	99 1/2
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
23 Mei 1933	47.96	—	7.41	1.55	12.96	21.25
24 " 1933	47.97	—	7.41	1.54	12.92 1/2	21.26
25 " 1933	—	—	—	—	—	—
26 " 1933	47.95 1/2	—	7.41	1.55	12.92 1/2	21.27 1/2
27 " 1933	47.95	—	7.41	1.54	—	—
29 " 1933	47.95	—	7.41	1.52	12.86	21.24
Laagste d.w.1)	47.90	—	7.37 1/2	1.45	12.82 1/2	21.15
Hoogste d.w.1)	48.—	28.50	7.45	1.60	13.—	21.35
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.37 1/2	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen*)	Oslo *)	Hel- sing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treat 1)
23 Mei 1933	43.20	37.50	42.70	3.70	65	1.87 1/2
24 " 1933	43.37 1/2	37.60	42.80	3.70	—	1.87 1/2
25 " 1933	—	—	—	—	—	—
26 " 1933	43.10	37.45	42.60	3.70	—	1.87 1/2
27 " 1933	43.—	37.35	42.50	3.70	—	1.87 1/2
29 " 1933	42.65	37.15	42.25	3.70	65	1.86
Laagste d.w.1)	42.35	36.85	42.—	3.65	—	1.80
Hoogste d.w.1)	43.40	37.70	42.90	3.75	65	1.92 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
23 Mei 1933	3,91 1/8	4,56	27,20	46,67 1/2
24 " 1933	3,92 7/8	4,57 1/2	27,20	46,72
25 " 1933	3,92 1/8	4,56 3/4	27,21	46,67
26 " 1933	3,93	4,57 1/4	27,20	46,69
27 " 1933	3,97 1/2	4,60	27,75	47,40
29 " 1933	3,98 7/8	4,72 1/4	27,82 1/2	48,47 1/2
30 Mei 1932	—	—	—	—
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/16

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte-Balans op 29 Mei 1933.

Activa.

Binnenl. Wisesels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 42.243.916,47 Bijbkn. „ 1.230.550,55 Ag.sch. „ 5.937.400,31	f 49.411.867,33
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 73.393.116,—	„
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	73.393.116,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 29.727.474,20 Bijbkn. „ 5.546.170,52 Ag.sch. „ 42.177.242,31	f 77.450.887,03
Op Effecten	f 76.499.190,11	„
Op Goederen en Spec.	951.696,92	„ 77.450.887,03
Voorschotten a. h. Rijk	„	15.000.000,—
Munt, Goud	f 98.201.405,—	„
Muntmat., Goud	„ 738.727.961,80	„
	f 836.929.366,80	„
Munt, Zilver, enz.	„ 23.279.130,54	„
Muntmat., Zilver	„	860.208.497,34 ¹⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfondsen	„	20.436.605,31
Gebouwen en Meub. der Bank	„	5.000.000,—
Diverse rekeningen	„	13.592.046,87
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	„	18.331.195,17
	f	1.132.824.215,05

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 3.000.000,—
Bijzondere reserve	„ 5.000.000,—
Pensioenfondsen	„ 8.504.610,93
Bankbiljetten in omloop	„ 951.895.520,—
Bankassignatiën in omloop	„ 154.586,68
Rek.-Cour. f Het Rijk	„
saldo's: Anderen	„ 139.420.872,27
Diverse rekeningen	„ 4.848.625,17
	f 1.132.824.215,05

Beschikbaar metaalsaldo f 424.053.584,22
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.060.133.960,—

¹⁾ Waarvan in het buitenland f 3.020.302,58.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
29 Mei '33	98.201	738.728	951.896	139.575	424.054	79
22 „ '33	98.202	738.728	944.287	142.032	426.191	79
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
29 Mei 1933	49.412	—	77.451	73.393	13.592
22 „ 1933	49.813	—	75.022	73.375	13.467
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/5 metaaldekking. ²⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
27 Mei '33 ²⁾	151.530	—	199.310	37.440	56.830
20 „ '33 ²⁾	150.840	—	200.800	35.050	56.500
29 Apr. 1933	107.040	45.638	203.443	36.560	56.676
22 „ 1933	107.042	45.631	204.492	35.515	56.669
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
27 Mei '33 ²⁾	11.470	55.990	—	30.560	64
20 „ '33 ²⁾	13.970	55.780	—	28.060	64
29 Apr. 1933	20.796	9.019	40.691	20.016	64
22 „ 1933	20.628	8.983	36.470	25.646	64
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
24 Mei 1933	187.009	369.874	76.115	11.574	11.237
17 „ 1933	186.977	370.637	75.352	11.574	11.675
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
24 Mei '33	70.001	15.707	99.205	37.252	77.135	50 ¹⁹⁾ / ₃₂
17 „ '33	68.451	15.594	97.298	37.373	76.340	50 ¹⁹⁾ / ₁₆
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
19 Mei '33	80.929	1.140	2.462	4.528	1.418	2.629	3.200
12 „ '33	80.904	1.171	2.462	4.461	1.371	2.656	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culleren
19 Mei '33	6.582	2.253	83.367	309	1.989	17.886
12 „ '33	6.595	2.263	84.024	151	2.009	17.434
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Mei 1933	372,3	16,9	86,5	2.842,3	63,6
15 „ 1933	385,0	17,3	87,6	2.917,4	69,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Mei 1933	317,1	332,6	3.245,6	371,4	147,8
15 „ 1933	317,1	386,6	3.336,5	358,5	145,0
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15 Mei 1933, resp. 31, 24 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
24 Mei 1933	2674	64	745	62	363	40	3.592	51	292
18 „ 1933	2676	64	758	61	363	40	3.593	41	315

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
17 Mei '33	3.467,5	2.786,8	304,0	330,2	77,5
10 „ '33	3.442,1	2.764,4	315,9	338,2	112,6

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
17 Mei '33	1.836,6	3.300,0	2.320,5	150,2	61,6	67,1
10 „ '33	1.837,2	3.349,8	2.309,5	150,2	60,8	64,6

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

³⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
1 Mrt. '33	488	9.627	8.196	1.599	15.971	5.288
22 Feb. '33	130	9.865	8.392	1.814	16.933	5.499

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

30 Mei 1933.

Na de scherpe verlaging aan de Noord-Amerikaansche termijnmarkten voor tarwe in het einde der voorafgaande week is al spoedig weder eene verbetering der prijzen ingetreden. De vaste stemming heeft de geheele week aangehouden en op een enkele uitzondering na waren de prijzen dagelijks hooger. Vooral Zaterdag was in de Ver. Staten de vraag groot en stegen de prijzen flink. Wederom was het de inflatie van den Dollar, welke koopers in de markt bracht en Chicago omhoog hielp. Nadat de Dollarkoers reeds de gevolgen had ondervonden van het besluit om een enorm bedrag te besteden voor publieke werken, werd een verdere verlaging van dien koers verwacht door de aanneming der wet, welke de goudclausule in de Ver. Staten op elk gebied uitsluit. Veel is door den laatstgenoemden maatregel de Dollarkoers niet verder gevallen, omdat de toestand feitelijk reeds zoo was als nu door de wet voorgeschreven. Het doel der inflationistische maatregelen is de prijzen der landbouwartikelen te verhoogen. Voor dat doel bestaat ook nog een plan om rechten te heffen van hen, die landbouwproducten verwerken, welke rechten aan de landbouwers ten goede zullen komen. In verband daarmee zullen de invoerrechten moeten worden verhoogd. De termijnmarkt te Chicago sloot 6 Dollarcent per 60 lbs. hooger dan een week geleden, nadat op Zaterdag de verhooging nog iets grooter geweest was. Winnipeg was in navolging van Chicago vast. Ook het bericht, dat Rusland verschillende ladingen Manitoba-tarwe had gekocht, werkte tot de vaste stemming mede. Het bericht van de Russische aankopen werd intusschen niet bevestigd. De termijnmarkt te Winnipeg sloot 3¼ dollarcenten hooger dan een week geleden. De prijzen voor Manitoba-tarwe zijn cif. Europeesche havens niet in overeenstemming met de markt te Winnipeg gestegen. Canada is sterk verkoper en geneigd prijsconcessies te doen. Ook de koers van den Dollar speelt daarbij natuurlijk een rol. De vraag was vrij levendig, ook voor andere soorten. Australische tarwe werd tot weinig veranderende prijzen verkocht, tegen het einde der week liepen zij iets op. Dat was ook het geval met Argentijnsche tarwe, welke echter Zaterdag vaster was dan gisteren. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot 11 centavos per 100 KG. hooger dan een week geleden, die te Rosario was onveranderd. De oogstvooruitzichten voor wintertarwe in de Ver. Staten zijn in de afgelopen week verbeterd en een verhoogde schatting van de opbrengst wordt tegemoet gezien. De zomertarwe ontwikkelt zich goed, tengevolge van regen en warm weder. In Canada is het uitzaaien van zomertarwe in de meeste streken beëindigd. Er is voldoende vocht in den grond aanwezig om het zaad tot ontkiemen te brengen. In Argentinië zijn de weersomstandigheden gunstig om den uitzaai van tarwe ten einde te brengen. In Australië is wederom regen gevallen en de uitzaai heeft verder voortgang kunnen vinden. De vooruitzichten van wintertarwe in Europa blijven gunstig, bijna overal is regen gevallen, gevolgd door warmer weder.

Voor rogge is in de afgelopen week de stemming niet verbeterd. De vraag blijft slecht, en alleen kleine omzeten komen tot stand. De prijzen voor Platarogge hebben zich vrijwel kunnen handhaven, die voor Hongaarsche en Poolse soorten zijn iets verder gedaald.

Plata-maïs was gedurende de geheele week goed gevraagd en geregeld kwamen zaken tot stand, vooral in stoomende partijen. Op aflading waren de omzeten beperkt. In het begin der week kwamen meerdere booten binnen, waarvan een groot gedeelte onverkocht was. Houders daarvan waren genoodzaakt om hunne vraagprijzen

te verlagen, waarna er voor binnen- en buitenland voldoende vraag bleek te zijn om de aangekomen partijen te doen opruimen. Afladers waren geneigd ook hun stoomende maïs lager af te geven en vonden tot de lagere prijzen koopers. Voor de ook op latere aflading verlaagde prijzen bestond slechts matige belangstelling. Voor alle termijnen zijn de prijzen vrijwel gelijk, de premie voor spoedige maïs is geheel verdwenen. De verschepingen uit Argentinië zijn verder toegenomen. Door regen werden op sommige dagen de aanvoeren vertraagd, terwijl ook klachten werden gehoord over achteruitgang van de kwaliteit. Toen de aanboden partijen aangekomen maïs begonnen op te ruimen en het aanbod daarvan schaarscher werd, en de koersen in Argentinië begonnen te stijgen, trad voor alle posities eene prijsverbetering in. Deze werd echter door de koopers slechts schoorvoetend gevolgd. De termijnmarkten in Argentinië daalden gisteren weder, het slot te Buenos Aires was onveranderd en te Rosario 5 centavos per 100 KG. lager, vergeleken bij een week geleden. Van stoomende Donamaïs was het aanbod beperkt, doch de vraag was ook niet groot. De prijzen veranderden weinig in den loop der week, evenmin als die voor aflading in de eerstvolgende maanden. Tegen het einde der week werden iets hogere prijzen gevraagd. Regen heeft in Roemenië den uitzaai van maïs vertraagd. Over het algemeen vindt die uitzaai laat plaats en in verschillende streken heeft men opnieuw moeten zaaien. Ook in Zuid-Slavië is maïs achterlijk.

Voor gerst bestond goede vraag en de aankomende partijen Platargerst werden zonder moeite opgenomen. Ook stoomende en aflading in de volgende maand vonden geregeld koopers en werden verkocht tot in den loop der week oplopende prijzen. Verschillende zaken zijn tot matig stijgende prijzen gedaan in Donaugerst, waarvan het aanbod iets ruimer is geworden. Het groote prijsverschil met Platargerst heeft den kooplust voor Donaugerst vermeerderd.

De prijzen voor Plata-haver zijn in de afgelopen week weinig veranderd. Het aanbod is niet groot, doch de vraag is beperkt en de omzeten bleven klein. Voor Boheemsche haver bestond meer belangstelling tot iets hogere prijzen. Het slot voor haver te Buenos Aires was onveranderd.

SUIKER.

Gedurende de afgelopen week was de stemming op de verschillende suikermarkten vast.

Voor in Amerika, alwaar raffinadeurs goede kooplust aan den dag legden, trokken de prijzen aan.

Te New-York gaf de termijnmarkt een zeer vast beeld te zien. Tengevolge van nieuwe geruchten omtrent wijziging der reciprociteitsovereenkomst met Cuba, met betrekking tot het invoerrecht op Cubasuiker, waren verkoopters zeer terughoudend en konden de noteringen ca. 10 punten ophoopen. De handel bleef echter nog beperkt in afwachting van de internationale gebeurtenissen. De slotnoteringen luiden als volgt: Juli 1.48, Sept. 1.50, Oct. 1.54 en Dec. 1.58, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.25 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 72.000 tons, de versmeltingen 51.000 tons tegen 51.000 tons verleden jaar en de voorraden 270.000 tons tegen 331.300 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1933	1932	1931
	tons	tons	tons
Productie (Raming)	2.000.000	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	10.614	29.905	18.980
Totaal sedert 1/1	687.870	1.122.950	1.376.105
Verscheppingen	44.692	30.979	44.488
Voorraad	982.766	1.253.217	1.710.071

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21/27 Mei 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	21/27 Mei 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	31.186	489.420	590.454	—	11.070	6.764	501.290	597.218
Rogge	9.250	181.441	213.047	311	2.506	940	183.947	214.587
Boekweit	—	10.765	10.729	—	25	—	10.790	10.729
Maïs	20.317	439.851	555.620	6.820	92.665	144.025	532.516	699.645
Gerst	6.154	130.819	159.699	2.210	16.233	7.271	147.052	166.970
Haver	763	74.766	91.080	—	1.922	2.542	76.688	93.622
Lijnzaad	4.732	113.150	126.648	3.351	139.934	177.195	253.084	303.843
Lijnkoek	1.175	27.610	42.458	—	—	50	27.610	42.508
Tarwemeel	250	8.885	11.096	79	3.417	6.303	12.302	17.399
Andere meelsoorten	1.485	24.227	20.134	146	4.193	6.894	28.420	27.028

STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), TUINBOUWARTIKELEN (BLOEM-KOOL, KASKOM-KOMMERS, SALADE), VLEESCH (RUND-VLEESCH, VARKENS-VLEESCH). Rows include years from 1925 to 1933 and months from Jan to Dec.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot...

Table with columns: MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE), TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL), DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER). Rows include years from 1925 to 1933 and months from Jan to Dec.

1) Jaar- en maandgem. atger. op 1/8 pence. 2) 5; 3) 12; 4) 19; 5) 26; 6) 3; 7) 10; 8) 17; 9) 24; 10) 11; 11) 18; 12) 25; 13) 2; 14) 4; 15) 23; 16) 30 Mei.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

Table with columns for ZUIVEL EN EIEREN and METALEN, listing various commodities like Boter, Kaas, Eieren, Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij-IJzer, Zink, Goud, and Zilver with their respective prices.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 2) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche 3) 4/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. 4) De jaargemiddelden zijn berekend uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van

Table with columns for BOUWMATERIALEN and KOLONIALE PRODUCTEN, listing commodities like Vurenhout, Steenen, Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, and Thee with their prices.

N.B. Alle Pondennotering vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnotering vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

De berichten over te velde staande *bictoogeten* van *Euro-pa* luidden over het algemeen gunstiger. In Tsjecho-Slowakije en Duitschland is de stand van het gewas nog zeer uiteenlopend, in Frankrijk normaal en in Polen nog achterlijk.

Ook in Engeland traden raffinadeurs weer als kopers op en betaalden prijzen oplopende van Sh. 5/4½ tot Sh. 5/8¼ voor flinke hoeveelheden ruwsuiker.

De prijzen voor geraffineerd werden verhoogd met 3 d. De Londensche termijnmarkt was dan ook vast. De noteeringen stegen gedurende de week met bijna 3 d.

Op Java, waar de verkoop gedurende den laatsten tijd minder wilde vloten, verlaagde de N.I.V.A.S. de noteeringen voor witte suiker uit oogst 1931 tot f 5¼ en uit oogst 1932 tot f 6.—. De verkoopen der afgelopen week bedroegen ca. 4.000 tons Superieur hoofdzakelijk afgekeurde suiker en ca. 7.500 tons bruine suiker, waaronder eenige afgekeurde partijen.

Hier te lande was de stemming loom. De noteeringen op de Amsterdamsche termijnmarkt konden zich niettegenstaande de vaste buitenlandsche markten niet ten volle handhaven en het slot luidde als volgt: Mei f 5¼, Aug. f 5¼, Dec. f 6¼ en Mrt. f 6¼. De omzet bedroeg 1150 tons.

KOFFIE.

In de kalme stemming kwam ook in de afgelopen week geen verandering. De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos kwamen bij de meeste afladers 10 à 25 dollarcenten per cwt. lager, terwijl die van Rio in de meeste gevallen 30 dollarcenten inzakten.

De gisteren bekend geworden statistiek van Brazilië wijst uit, dat de verscheppingen en de verkoopen van Santos naar Europa, die in de voorlaatste week vrij groot waren geweest, in de vorige week wederom belangrijk kleiner waren; naar Amerika verminderden zij slechts weinig. Verscheept werden van Santos naar Europa 54.000 balen tegen 112.000 balen in de week daarvoor en naar de Vereenigde Staten 83.000 balen tegen 108.000 balen. Verkocht werden van Santos naar Europa 56.000 balen tegen 117.000 balen en naar de Vereenigde Staten 102.000 balen tegen 109.000 balen. Van Rio werden verscheept naar Europa 35.000 balen tegen 39.000 balen en naar de Vereenigde Staten 37.000 balen tegen 42.000 balen.

Als vernietigd in de vorige week worden opgegeven 4000 balen te Rio en 188.000 balen te Santos, tezamen 192.000 balen.

Gisteren werd per telegraaf uit Rio vernomen, dat het Nationale Koffie-Departement van Brazilië bepaald heeft, dat van den volgende oogst, welke loopt van 1 Juli 1933 tot 30 Juni 1934, 30 % zal worden vrijgelaten, 30 % zal worden achtergehouden en 40 % aan het Departement zal moeten worden uitgeleverd tot iederen prijs („sacrifice prices”). Bovendien is vastgesteld, dat de teruggehouden hoeveelheden zullen worden vrijgelaten volgens instructies van het Departement in volgorde naar gelang van de behoefte op de markt.

Zoals bekend is, wordt de volgende oogst door Brazilië zelf reeds op 30 miljoen balen getaxeerd en daar de wereld op het oogenblik van het Braziliaansche product slechts ongeveer 12 miljoen balen per jaar nodig heeft, moet worden aangenomen, dat buiten de 40 % (12 miljoen balen), welke dus aan het Koffie-Departement moeten worden uitgeleverd, er nog minstens 6 miljoen balen uit dezen oogst zullen overblijven. De bekendmaking van het Koffie-Departement is een nieuw bewijs, dat de leiders in Brazilië vrijwel teneinde raad zijn en niet meer weten, hoe bij den te verwachten enormen oogst te handelen. Reeds sedert jaren tracht Brazilië een politiek te volgen, die ten doel heeft enerzijds het ophouden der prijzen en anderzijds het aanhouden eener productie-capaciteit, die zeer ver boven de consumtievraag uitgaat. Dat die politiek, wat het ophouden der prijzen aangaat, in den laatsten tijd reeds volkomen gefaald heeft, is gemakkelijk aan te toonen. De prijzen, waartoe Superior Santos door Brazilië wordt aangeboden, komen, zooals hieronder wordt aangegeven, uit op ongeveer 8.50 goud-dollar per cwt. of ca. 21 Ned. ct. per ½ K.G. kost en vracht. Volgens een berekening, opge-maakt door de firma Louis Delamare te Havre, bedragen de verschillende Braziliaansche uitvoerrechten thans fr. 97.70 per 50 K.G., dat is ruim 9½ Ned. cts. per ½ K.G. De koper hier betaalt dus voor de koffie zelf 21 ct. minus 9½ ct. = 11½ ct. per ½ K.G. Hiervan gaan nog af de zeevracht en de inladingskosten ad ca. 2 cts. per ½ K.G., zoodat de koffieprijzen (voor volbeschreven Superior Santos), dien de exporteur in Brazilië feitelijk maakt, niet hooger is dan ca. 9½ ct. per ½ K.G. (met inbegrip van de kosten

van emballage enz.). De laagste Europeesche prijs, dien de wereld sedert 100 jaren voor deze soort heeft gezien, was 15½ Ned. cts. alhier op ceel in 1903. Bijzondere uitvoerrechten bestonden toen in Brazilië niet en daarom kan gezegd worden, dat de exporteur te Santos toen (vracht en kosten hier en in het productieland ruim gerekend) minstens 12½ Ned. ct. per ½ K.G. moet hebben geïncas-seerd. En van het weinige, dat de arme planter thans ten slotte in handen krijgt, zal deze nu nog een deel moeten afstaan, wanneer hij gedwongen wordt 40 % van zijn oogst tot „sacrifice prices” aan het Koffie-Departement uit te leveren. Commentaar lijkt hierbij overbodig!

De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië zijn, zooals hierboven reeds gezegd, wederom iets lager. Tengevolge van het regelmatig inzakken der prijzen wordt het voordeel van de bijlevering van de bekende bonus van 10 % voor den koper steeds kleiner en daarom is het gewenscht dit voordeel bij de gewone offertes thans op niet meer dan 15 dollarcenten per cwt. aan te nemen. Op deze wijze berekend, is de kost- en vrachtprijs voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping nu ongeveer \$ 9.85 à 10.15 per cwt. en voor dito Prime ongeveer \$ 10.05 \$ 10.30. Voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, komen de offerten, op dezelfde wijze gecalculleerd, uit op ongeveer \$ 8.45 à 8.50. Bij den dollar-kopers van heden staan deze aanbiedingen gelijk met onderstaande prijzen in goud-dollars:

Santos Superior	—	\$ 8.35	à	8.60
„ Prime	—	„ 8.50	à	8.70
Rio 7	—	„ 7.15	à	7.20

wat dooreen ongeveer 0.20 à 0.30 goud-dollar lager is dan verleden week.

De prijzen in de eerste hand in Nederlandsch-Indië zijn voor de ongewasschen Sumatra Robusta-soorten ½ à 1¼ ct. lager, doch voor gewasschen Robusta zijn zij nog onveranderd. De noteeringen zijn thans aan te nemen op: Palembang Robusta, Juni/Juli verschepping, 14½ ct.; Benkoelen Robusta, Juni/Juli verschepping, 14¼ ct.; Mandeheling Robusta, Juni/Juli verschepping, 16½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Juni/Juli verschepping, 19½ ct., alles per ½ K.G. eif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen ¼ à ½ ct. terug. Juni noteert thans 17, September 16, December 16, Maart 16 en Mei 16 ct. per ½ K.G.

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 24 ct. per ½ K.G. voor Superior Santos en 23 ct. voor Robusta. De slotnoteeringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)				
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	
29 Mei	\$ 5.58	5.47	5.41	5.41	7.88	7.70	7.61	7.57
22 Mei	„ 5.35	5.27	5.21	—	7.66	7.54	7.44	—
15 Mei	„ 5.50	5.45	5.42	—	7.80	7.69	7.62	—
8 Mei	„ 5.72	5.73	5.73	—	8.19	8.09	8.—	—

Rotterdam, 30 Mei 1933.

STEENKOLEN.

Over het algemeen valt er van de verschillende kolenmarkten weinig nieuws te melden.

Engeland boekte in alle districten orders, voornamelijk uit Scandinavië, maar de verscheppingen waren niet van dien aard, dat de mijnen hare productie konden afzetten, waardoor vele mijnen onder quota produceerden. Vooral heeft men te kampen met den afzet van stukkolen, waardoor de uitvoering van orders voor „sized coal” moeilijk wordt.

Polen ontplooit groote activiteit in Ierland, verscheppingen van Danzig/Gdynia nemen in omvang toe.

Westfalen tracht thans met Griekenland een „ruil in natura” tot stand te brengen, zooals dit vroeger reeds met Brazilië gedaan werd. De prijzen zijn:

Northumberland ongezeefde	f 6.90
Durham ongezeefde	„ 7.50
Cardiff 2/3—1/3	„ 8.75
Schotsche gezeefde Prime Lothians	„ 7.25
Yorkshire gewasschen Singles	„ 6.35
Westfaalsche Veförder	„ 8.25
„ Vlamstukken I	„ 9.—
„ Smeenootjes	„ 8.75
„ Gasvlamförder	„ 8.25
„ Gietcokes	„ 11.—
Hollandsche Eierbriketten	„ 12.50

alles per ton van 1.000 K.G. franco station Rotterdam/Amsterdam. Ongezeefde bunker-kolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 7.10. Markt lusteloos.

30 Mei 1933.